

2025

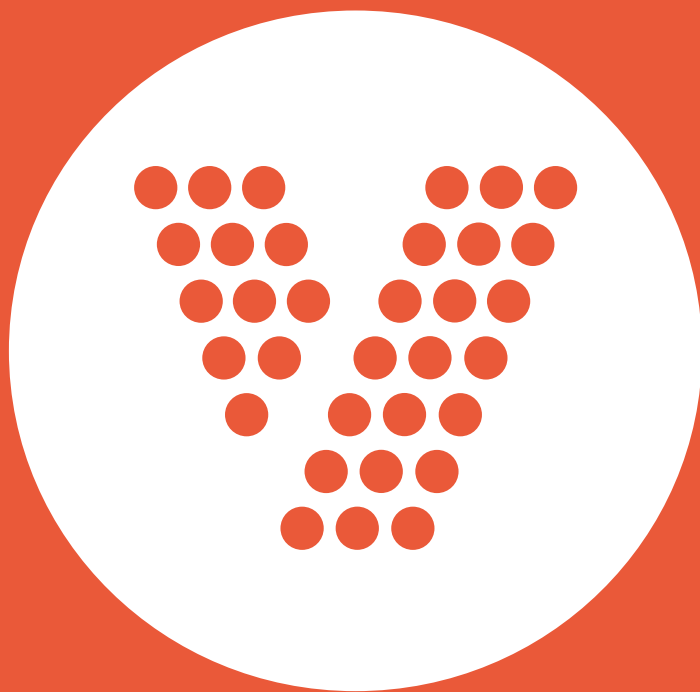
ALUE- JA KUNTAVAALIT

4

VAALIOHJEET

Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä
ennakkoäänestyspaikassa

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIT
VAL

VAALIOHJEET VUONNA 2025 TOIMITETTAVIA ALUE- JA KUNTAVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 13.4.2025 toimitettavia alue- ja kuntavaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.1.2025–31.5.2025.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakoäänestys kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Aluevaalilautakunnan tehtävät

Helsingissä 23. päivänä joulukuuta 2024

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Erityisasiantuntija

Laura Nurminen

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: Grano Oy, 2025
Tryckning: Grano Oy, 2025

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2025 ALUE- JA KUNTAVAALEISTA	5
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	8
2.1 Yleistä	8
2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu	8
3. ENNAKKOÄÄNESTYKSEN VAALITOIMITSIJAT	11
3.1 Vaalitoimitsijoiden määrääminen	11
3.2 Kuka voidaan määrätä vaalitoimitsijaksi?	11
3.3 Vaalitoimitsijoiden lukumäärä	12
3.4 Vaalitoimitsijan estetilanteet	12
3.5 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus	12
3.6 Vaalitoimitsijan tehtävät pääpiirteittäin	13
4. ENNAKKOÄÄNESTYS	14
4.1 Ennakoäänestyksen aika	14
4.2 Ennakoäänestyksestä tiedottaminen	15
4.3 Järjestelyt ennakoäänestyspaikassa	16
4.4 Ennakoäänestyksen toimittaminen	25
4.5 Äänestäjän avustaminen	48
4.6 Järjestyksen ylläpito	49
4.7 Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	51
4.8 Vaalimateriaalin säilyttäminen ja palauttaminen	53
5. MUITA OHJEITA	55
5.1 Oikeusministeriön vaalisivut	55
5.2 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys	55
5.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille	55
5.4 Yhteystietoja	56

Liitteet:

LIITE 1: Eräitä määräaikoja vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa	57
LIITE 2a: Lähetekirjelomake (kuittausmerkintä)	67
LIITE 2b: Lähetekirjelomake (ilman kuittausmerkintää)	68
LIITE 3a: Ilmoituskortti muille kuin helsinkiläisille	69
LIITE 3b: Ilmoituskortti helsinkiläisille	71
LIITE 4: Vaalikuori	73
LIITE 5: Lähetekuori	74
LIITE 6: Äänestäjistä pidettävä luettelo	75
LIITE 7: Lähetekuorten kuittauslista -lomake	77
LIITE 8: Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	78
LIITE 9: Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista	79
LIITE 10: Oikeusministeriön ohjejuliste ennakkoon äänestämisestä alue- ja kuntavaaleissa	80

Lukijalle

Tervetuloa tärkeään tehtävääsi vaaleissa! Tehtäväsi on vastuullinen, mutta vaalilaista, tästä ohjeesta sekä koulutuksesta saat kaiken tarvitsemasi tiedon.

Aloita tutustumalla vaalilakiin, esimerkiksi tulostamalla se itsellesi osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>. Tutustu siihen huolellisesti ja pidä se saatavilla, kun hoidat tehtäviäsi.

Ennakkoäänestyksen kulku kuvataan yksityiskohtaisesti vaalilain luvussa 5 (46–66 §:t). Kiinnitä huomiota vaalilain 184–186 §:iin, koska nämä säännökset koskevat velvollisuuksiasi vaalitehtävissä. Vaalikohtaisia säännöksiä aluevaaleista on vaalilain luvussa 10 a ja kuntavaaleista luvussa 11.

Kun olet opiskellut vaalilaista tehtävääsi koskevat säännökset, lue tämä ohje, joka perehdyttää sinut tarkemmin tehtäviisi.

Vaaliviranomaisten toimintaan sovelletaan lisäksi kuntalakia (410/2015) ja hallintolakia (434/2003). Hyvän hallinnon periaatteet koskevat myös vaaliviranomaisia. Se tarkoittaa esimerkiksi, että sinun on vaaliviranomaistehtävissä toimittava yhdenvertaisesti sekä palveltava äänestäjiä asianmukaisesti ja ystävällisesti.

Oikeusministeriö on julkaissut vaaliviranomaisten tietopankin Vaalipoolin, joka löytyy osoitteesta www.vaalit.fi/vaalipooli. Vaalipooli toimii materiaalipankkina, josta vaaliviranomaiset löytävät tietoa vaalien järjestämisen eri osa-alueista vastaavista viranomaisista, vaaleihin liittyvää ohjeistusta koottuna sekä toimintamalliehdotuksia erilaisiin vaalivarautumisen tilanteisiin.

Ennen tämän ohjeen julkaisua oikeusministeriö on lähettänyt kunnille ja hyvinvointialueille kirjeet (16.9.2024), jotka löytyvät myös vaalit.fi-sivustolta. Kirjeissä on ohjeistusta muun muassa äänestyspaikkojen valinnasta ja varustamisesta sekä vaaliviranomaisten esteellisyydestä ja kelpoisuudesta.

Pidä vaalilaki ja tämä ohjekirja aina mukanas, kun hoidat tehtäviäsi, niin sinulla on useimpiin kysymyksiin vastaus valmiina käden ulottuvilla.

1. YLEISTÄ VUODEN 2025 ALUE- JA KUNTAVAALEISTA

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalit

Vuonna 2025 toimitetaan samanaikaisesti kahdet yleiset vaalit: aluevaalit ja kuntavaalit. Koska vaalit toimitetaan samanaikaisesti, kutsutaan niitä nimellä alue- ja kuntavaalit. Aluevaalit toimitetaan kaikilla hyvinvointialueilla ja kuntavaalit kaikissa Manner-Suomen kunnissa. Helsingin kaupunki ei ole hyvinvointialue eikä kuulu mihinkään hyvinvointialueeseen, joten siellä toimitetaan vain kuntavaalit. Helsingin alueella olevissa yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja laitoksissa voivat kuitenkin muiden kuntien äänioikeutetut äänestää myös aluevaaleissa.

Oikeusministeriön vaaliohjeet on kirjoitettu sekä alue- että kuntavaaleihin.

Alue- ja kuntavaalien vaalipäivä on sunnuntai 13.4.2025. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 2. – 8.4.2025 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin) ja ulkomailla 2. – 5.4.2025 (neljä päivää keskiviikosta lauantaihin). Suomalaisessa laivassa ulkomaan ennakkoäänestys voidaan aloittaa jo keskiviikkona 26.3.2025.

Vaalilainsäädäntö

Aluevaalien toimittamisesta säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja vaalilaissa (714/1998). Kuntavaalien toimittamisesta säädetään kuntalaissa (410/2015) ja vaalilaissa.

Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua vaaleja koskevaan lainsäädäntöön. Vaaliohjeet vain täsmentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus

Aluevaalien äänioikeudesta säädetään hyvinvointialuelain 28 §:ssä ja vaalikelpoisuudesta saman lain 76 ja 77 §:ssä. Kuntavaalien äänioikeudesta säädetään kuntalain 20 §:ssä ja vaalikelpoisuudesta saman lain 71 ja 72 §:ssä.

Äänioikeusrekisteri ja ilmoituskortti

Digi- ja väestötietovirasto perustaa aluevaaleihin ja kuntavaaleihin äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja näissä vaaleissa. Helsingissä asuvien äänioikeutettujen kohdalla on äänioikeus vain kuntavaaleissa, muissa Manner-Suomen kunnissa asuvien kohdalla on äänioikeus molemmissa vaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja 19 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 21.2.2025 kello 24.

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 20.3.2025 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi-viestit, äänioikeusilmoitus lähetetään hänelle sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän oman lähialueen yleisistä ennakoäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänestäminen

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Alue- ja kuntavaaleissa äänestäjä voi äänestää molemmissa vaaleissa samalla kerralla tai eri kerroilla taikka äänestää vain toisessa vaalissa. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakoäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat julkaistaan osoitteessa <https://vaalit.fi/vaalien-tulos-ja-tietopalvelu>; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai
- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kotiäänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakoäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa. Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen toimimaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

2.2.1 Kelpoisuusrajoitukset

Keskusvaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Jäsen, joka on ehdokkaana kuntavaaleissa, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn siitä lukien, kun häntä koskeva ehdokashakemus on annettu lautakunnalle. Sen sijaan jäsentä, joka on ehdokkaana aluevaaleissa, ei ole kielletty osallistumasta keskusvaalilautakunnan työskentelyyn (ks. kuitenkin luku 2.2.2). Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies aluevaaleissa ja vaaliasiamies kuntavaaleissa eivät saa olla keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas.¹

---

¹ Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakoäänestyspaikassa ei saa olla

- aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas eikä
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.2.2 Esteellisyyssääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyyssääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin. Esimerkiksi aluevaalien ehdokas taikka aluevaalien tai kuntavaalien ehdokkaan puoliso tai muu läheinen ovat esteellisiä keskusvaalilautakunnan päätöksenteossa hallintolain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Hallintolain esteellisyyssääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäseniin eikä varajäseniin³,
- vaalitoimikunnan jäseniin eikä varajäseniin,
- yleisen ennakoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

---

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

2.2.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3. ENNAKKOÄÄNESTYKSEN VAALITOIMITSIJAT

3.1 Vaalitoimitsijoiden määrääminen

Äänestyksen toimittamisesta kotimaan yleisessä ennakköäänestyspaikassa huolehtivat vaalitoimitsijat.

Keskusvaalilautakunta määrää kirjallisesti vaalitoimitsijat yleisiin ennakköäänestyspaikkoihin. Vaalitoimitsijat on määrättävä niin ajoissa, että heille jää riittävästi aikaa ennakolta tutustua ennakköäänestystä koskeviin määräyksiin ja ohjeisiin sekä ryhtyä heille kuuluviin ennakköäänestyksen järjestämiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

3.2 Kuka voidaan määrätä vaalitoimitsijaksi?

Vaalitoimitsijalle ei ole vaalilaissa säädetty erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Vaalitoimitsijaksi voidaan siten määrätä tehtävään kykenevä 18 vuotta täyttänyt henkilö. Vaaleissa ehdokkaana oleva henkilö ei kuitenkaan saa olla vaalitoimitsijana eikä myöskään ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi.

Vaalitoimitsijoilla tulee olla riittävä kielitaito sen mukaisesti kuin kielilaisissa (423/2003) ja saamelaiten kotiseutualueella myös saamen kielilaisissa (1086/2003) on kielellisistä oikeuksista säädetty.

Kaksikielisen kunnan ennakköäänestyspaikassa jokaisella on oikeus käyttää suomea tai ruotsia. Tällaisessa kunnassa keskusvaalilautakunnan on huolehdittava, että ennakköäänestyspaikassa on aina paikalla vähintään yksi suomea ja yksi ruotsia puhuva vaalitoimitsija ja että muut ennakköäänestyspaikan vaalitoimitsijat heidät tietävät. Mikäli ennakköäänestyspaikan kaikki vaalitoimitsijat eivät osaa ruotsia tai suomea, on hyvä laatia äänestäjien opastamiseksi kyltti tai vastaava opaste (esimerkiksi ”Jag talar också svenska” tai ”Minä puhun myös suomea”) niin, että äänioikeutettu voi tarvittaessa valita tällä perusteella vaalitoimitsijan, jonka kanssa asioi.

Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien keskusvaalilautakuntien on vastaavasti huolehdittava, että yleisessä ennakköäänestyspaikassa asioiva voi käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä.

3.3 Vaalitoimitsijoiden lukumäärä

Jokaisessa yleisessä ennakkoäänestyspaikassa tulee vähintään kahden vaalitoimitsijan olla samanaikaisesti paikalla koko se aika, jolloin ennakkoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Vaalitoimitsijalle kuuluvien tehtävien suorittamista ei saa uskoa muulle henkilölle. Samaan ennakkoäänestyspaikkaan on mahdollista ja jopa suositeltavaa määrätä useampiakin kuin kaksi vaalitoimitsijaa. Vaalitoimitsijoita tulee määrätä riittävästi myös sairaustapauksia ja vastavia silmällä pitäen. Ennakkoäänestyspaikkaan voidaan esimerkiksi nimetä kahdeksan vaalitoimitsijaa, joista neljä määrätään varsinaisiksi vaalitoimitsijoiksi ja loput neljä varalle.

3.4 Vaalitoimitsijan estetilanteet

Mikäli vaalitoimitsija on estynyt toimittamasta tehtäviään, esimerkiksi sairauden takia, hänen on välittömästi ilmoitettava siitä ennakkoäänestyspaikan toiselle vaalitoimitsijalle ja keskusvaalilautakunnan sihteerille. Keskusvaalilautakunnan sihteeri määrää viivytyksettä ennakkoäänestyspaikkaan jonkun varalla olevan vaalitoimitsijan.

3.5 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Vaalilain 184 §:n 2 momentissa säädetään valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa.

Vaalitarkkailijoilla on oikeus vaalitoimitusta häiritsemättä seurata vaaliviranomaisen kaikkia tehtäviä. Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Mikäli ennakkoäänestyspaikkaan tulee vaalitarkkailijoita tarkasta tarkkailijoiden valtuutus, ilmoita asiasta keskusvaalilautakuntaan, ja merkitse tieto asiasta lomakkeen Luettelo ennakolta äänestäneistä kohtaan Huomautuksia.

Oikeusministeriön valtuuttamien vaalitarkkailijoiden valtuutukset (akkreditoinnit) ovat nähtävillä vaalitietojärjestelmässä.

3.6 Vaalitoimitsijan tehtävät pääpiirteittäin

Vaalitoimitsija huolehtii ennakkoäänestyspaikassa seuraavista tehtävistä:

- 1) järjestelee ennakkoäänestyspaikan äänestystä varten,
- 2) huolehtii siitä, että ennakkoäänestyspaikassa on riittävästi ennakkoäänestysasiakirjoja ja -tarvikkeita sekä äänestyskoppeja ja vaaliurnia (jos niitä käytetään) ja että asiakirjoja ja tarvikkeita säilytetään huolellisesti koko ennakkoäänestyksen ajan,
- 3) huolehtii siitä, että ennakkoäänestyspaikassa on riittävästi kuulutuksia ja tiedotteita, joista äänestäjät voivat saada tietoa äänestyksen tarkemmista järjestelyistä,
- 4) huolehtii ennakkoäänestyksen kulusta,
- 5) valvoo järjestystä ennakkoäänestyspaikalla,
- 6) toimii pyydettyinä vaaliavustajana,
- 7) huolehtii kunkin ennakkoäänestyspäivän jälkeen siitä, että lähetekuoret viipymättä toimitetaan asianomaiselle keskusvaalilautakunnalle sekä
- 8) huolehtii siitä, että ennakkoäänestyksen jälkeen käyttämättömät vaaliasiakirjat, äänestäjistä mahdollisesti pidettävät luettelot, vaalileimasimet sekä äänestyskopit ja mahdolliset vaaliurnat palautetaan keskusvaalilautakunnalle.

4. ENNAKKOÄÄNESTYS

4.1 Ennakkoäänestyksen aika

4.1.1 Ennakkoäänestyksen päivittäiset ajat

Kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on avoinna äänestämistä varten niinä ennakkoäänestysajanjaksoon kuuluvina päivinä, jotka kunnanhallitus on määrännyt.

Kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka voidaan avata äänestystä varten aikaisintaan arkipäivinä kello 8 sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 9. Vastaavasti ennakkoäänestyspaikka täytyy sulkea arkisin viimeistään kello 20 sekä lauantaina ja sunnuntaina kello 18. Kunnanhallitus on määrännyt kullekin kotimaan yleiselle ennakkoäänestyspaikalle päivittäisen aukioloajan sanottuja rajoja noudattaen.

Ennakkoäänestyspaikan aukiolopäivät ja aukioloajat ilmoittaa vaalitoimitsijoille kunnan keskusvaalilautakunta.

4.1.2 Päivittäisen ennakkoäänestystoimituksen lopettaminen

Äänestäjällä, joka ennakkoäänestykselle määrättynä aikana on saapunut ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole ehtinyt äänestää tuona aikana, on oikeus äänestää sanotun ajan päätyttyäkin. Toimitusta ei siis saa keskeyttää tai lopettaa ennen kuin jokainen, joka äänestämistä varten on saapunut ennakkoäänestyspaikkaan ennen sen sulkemista, on saanut tilaisuuden käyttää äänioikeuttaan. Jos ennakkoäänestyspaikkaan on jonoa paikan sulkemisaikaan, vaalitoimitsijoiden tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä ohjaamaan jono paikan sisälle ja sen jälkeen sulkea sisäänkäynti.

4.2 Ennakkoäänestyksestä tiedottaminen

4.2.1 Oikeusministeriö tiedottaa

Yleisistä ennakkoäänestyspaikoista tiedotetaan äänioikeutetuille lähetettävän äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) liitteessä. Lisäksi oikeusministeriö julkaisee kaikkien yleisten ennakkoäänestyspaikkojen osoitteet ja äänestysajat niissä vaalisivuillaan www.vaalit.fi.

4.2.2 Kunnan keskusvaalilautakunta tiedottaa

Kunnan keskusvaalilautakunnan on saatettava tiedoksi kunnan alueella olevat yleiset ennakkoäänestyspaikat sekä äänestysajat niissä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi.

Virallisten kuulutusten lisäksi ennakkoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen tulisi tiedottaa myös muilla tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

4.2.3 Vaalitoimitsija tiedottaa

Vaalitoimitsijan asiana on huolehtia siitä, että ennakkoäänestysajoista ja ennakkoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan äänestäjille ennakkoäänestyspaikassa näkyvälle paikalle asetettavilla julisteilla, kuulutuksilla tai tiedotteilla ja tarvittaessa muullakin sopivalla tavalla. Tiedottamisessa voi käyttää oikeusministeriön tähän tarkoitukseen teettämiä tulostettavia A3-kokoisia ennakkoäänestyksen tiedotejulisteita.

Ennakkoäänestyspaikan ulko-oveen tai muuhun sopivaan paikkaan kiinnitetään tiedote viimeistään seitsemän päivää ennen ennakkoäänestyksen alkamista. Tiedote pidetään esillä koko ennakkoäänestyksen ajan. Tiedotteet voidaan myös kiinnittää ennakkoäänestyspaikan seinälle tai siellä mahdollisesti olevalle ilmoitustaululle taikka sijoittaa ennakkoäänestyspaikan ulkopuolelle. Silloin, kun ennakkoäänestyspaikka on keskellä jotain muuta toimintaa (esimerkiksi kauppakeskuksessa), vaalitoimitsijan on erityisesti huolehdittava siitä, että tiedotteita ennakkoäänestyspaikan sijainnista sijoitetaan mahdollisimman moniin sisään tulopaikkoihin ja infopisteisiin.

Opastus ennakkoäänestyspaikkaan tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluihin ja viitoituksiin. Myös sisälle ennakkoäänestyspaikkaan on järjestettävä tarpeellinen opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

4.3 Järjestelyt ennakoäänestyspaikassa

4.3.1 Vaalimateriaali ja kalusteet

Vaalimateriaalin ja tarvittavien kalusteiden toimittamisesta ennakoäänestyspaikkaan huolehtii keskusvaalilautakunta.

Vaalitoimitsijoiden on hyvissä ajoin ennen ennakoäänestyksen alkua tarkistettava, että ennakoäänestyspaikalla on seuraava vaalimateriaali ja kalusteet. Mikäli jotain puuttuu, heidän on viipymättä otettava yhteys keskusvaalilautakuntaan.

4.3.2 Mitä ennakoäänestyspaikalla tarvitaan?

Vaaliasiakirjat:

- 1) Vuoden 2025 aluevaalien ja kuntavaalien äänestyslippuja (pakattuna 100 kappaleen nippuihin). Aluevaalien äänestysliput ovat violetteja ja kuntavaalien äänestysliput valkoisia.
- 2) Lähetekirjelomakkeita (vaalilomake nro 5; **liite 2**). Lähetekirjeenä voidaan käyttää myös äänestäjällä olevaan ilmoituskorttiin liitettyjä lähetekirjeitä silloin kun äänestyksestä ei tehdä merkintää vaalitietojärjestelmään (vaalilomake nro 3; **liite 3**).
- 3) Ruskeita vaalikuoria (vaalilomake nro 4; **liite 4**), joiden alaosassa on pieni ikkuna.
- 4) Lähetekuoria (vaalilomake nro 6; **liite 5**), jotka ovat etupuolen väriltään pääosin keltaisia ja joiden etu- ja takapuolelle on painettu punainen Pikakirje Exprès -merkki (vaalilomake nro 6);
- 5) Äänestäjistä pidettäviä luetteloita: luettelo ennakolta äänestäneistä; vaalilomake nro 7A (Voidaan käyttää myös lomaketta nro 7, jos lomaketta 7A ei ole saatavilla) **liite 6**.
- 6) Oman hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmä aluevaaleissa (väriltään violetti) ja oman kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä kuntavaaleissa (valkoinen) sekä oikeusministeriön painattamat ehdokaskirja aluevaaleissa (Ehdokkaat aluevaaleissa 2025; violetti kansi) ja ehdokaskirja kuntavaaleissa (Ehdokkaat kuntavaaleissa 2025; valkoinen kansi), jotka on asetettava äänestäjien nähtäville.

- Ehdokaslistojen yhdistelmät sijoitetaan ensisijaisesti yhteen äänestyskoppiin. Tällöin aluevaalien ehdokaslistojen yhdistelmä sijoitetaan keskikohdasta katsottuna vasemmalle ja kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmä oikealle puolelle. Tällöin, jos yhdistelmien alku- tai loppupäät ulottuvat selvästi äänestyskopin seinämien yli, yhdistelmien kiinnitystä voidaan tukevoittaa esimerkiksi yhdistelmän taakse asetettavan pahvin avulla.
  - Jos ehdokaslistojen yhdistelmät eivät mahdu samaan äänestyskoppiin, voidaan ne sijoittaa kahteen vierekkäiseen koppiin. Tällöin äänestäjää tulee erikseen ohjeistaa asiasta sekä kiinnittää koppien ulkosivuun tieto, onko äänestyskopissa aluevaalien vai kuntavaalien yhdistelmä;
- 7) Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä (**liite 8**),
- 8) Lähetekuorten kuittauslista -lomakkeita (**liite 7**).
- 9) Niissä ennakkoäänestyspaikoissa, joissa ei käytetä äänioikeustietojärjestelmää: osoitteesta <https://www.vaalit.fi/kuntien-keskusvaalilautakunnat> tulos-tettu luettelo kaikkien keskusvaalilautakuntien postiosoitteista.
- 10) Luettelo postien viimeisistä pikakirjeiden jättöajoista.
- 11) Kuulutukset ja vastaavia tiedotteita sekä opasteita äänestysajoista ja ennakkoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedottamista varten. Näitä ovat esimerkiksi:
- Oikeusministeriön ohjejuliste äänestäjälle äänestämisestä samanaikaisesti toimitettavissa alue- ja kuntavaaleissa. Ohjejulisteen voi kiinnittää nähtäville vaalihuoneistoon esimerkiksi lähelle sisään-tulo-ovea, jotta äänestäjä voi tutustua siihen ennen äänestämistä (**liite 10**).
  - Oikeusministeriön toimittamat ennakkoäänestyksen tiedotejulistet (koko A3), joihin vaalitoimitsija merkitsee äänestyspaikan nimen ja aukioloajat,
  - Vaalitoimitsijan laatimat opasteet ja ilmoitukset,
  - Allergia-, Iho- ja Astmaliiitto ry:n jakama juliste äänestyspaikan eläimettömyydestä.

Tarvikkeet:

- 12) Vaalileimasimia, joilla äänestysliput leimataan. Vaalileimasimia on hyvä olla myös varalla. Vaalileima on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

- 13) Tunnisteet vaalitoimitsijoille. Kotimaan yleisen ennakköäänestyspaikan vaalitoimitsijoilla tulee olla rinnassaan laatat tai vastaavat, joissa on merkintä VAALITOIMITSIJA tai VAALITOIMITSIJA - VALFÖRRÄTTARE. Tunnisteessa voi olla myös henkilön nimi. Ennakköäänestyspaikassa tulee olla myös vaalitoimitsijoiden paikkaa osoittavia kilpiä tai vastaavia ilmoituksia sekä opasteita.
- 14) Kyniä, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Kynät voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn äänestysmerkinnän helposti mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa on varmistauduttava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaa tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai teräväkärkiset kuulakärkikynät eivät ole suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että eräiden kokemusten mukaan kuivamustekynät lakkaavat toimimasta jopa lyijykyniä helpommin.
- 15) Kyniä vaalitoimitsijoiden omaan käyttöön sekä toimistotarvikkeita (muistiinpanopaperia, liimapuikkoja, kostutussieni, suurennuslasi jne.).
- 16) Sakset, joilla voidaan leikata ilmoituskorttiin liitetyt lähetekirjeet irti toisistaan, jos niitä käytetään lähetekirjeinä.

Kalusteet:

- 17) Äänestyskopit. Vaalialaisuuden turvaamiseksi äänestäjän on voitava täyttää äänestyslippunsa rauhasa ja muiden katseilta suojassa. Tässä tarkoituksessa ennakköäänestyspaikassa on oltava yksi tai useampi äänestyskoppi.

Äänestyskopit on sijoitettava niin, että turvataan äänestäjien vaalisalaisuuden säilyminen. Äänestyskopissa on oltava hyvä valaistus. Äänestyskopit on asetettava niin etäälle toisistaan, että kulku kuhunkin koppiin voi tapahtua turvavälit säilyttäen ja häiritsemättä muissa kopeissa olevia äänestäjiä. Äänestyskoppeja ei pidä sijoitella siten, että niihin joudutaan kulkemaan muiden koppien takaa. Vaalitoimitsijan on varmistauduttava, että mahdolliset valvontakamerat eivät ole suunnattuna äänestyskoppeihin;

- 18) Pyörätuolia käyttäviä varten äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen pöydälle asetettava kirjoitusalue, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkinnän vaalisalaisuuden säilyttäen;
- 19) Kannellinen suljettava laatikko tai vaaliurna, johon valmiit lähetekuoret laitetaan. Vaaliurnan käyttö myös yleisessä ennakoäänestyspaikassa on suositeltavaa⁴. Urna luonnollisesti avataan viimeistään silloin kun kuoria aletaan toimittaa ennakoäänestyspaikasta keskusvaalilautakunnille. Urnan käyttäminen saattaa kuitenkin lisätä äänestäjien luottamusta ennakoäänestystä kohtaan, vaikkakin äänestäjille on syytä painottaa, että ennakoäänestyksessä suljettu vaalikuori toimii vaaliurnana. Lähetekuoren voi pudottaa urnaan joko vaalitoimitsija tai äänestäjä. Siitä, käytetäänkö vaaliurnaa ennakoäänestyspaikassa, sopivat keskusvaalilautakunta ja vaalitoimitsijat yhdessä.⁵ Jos urnaa ei käytetä, tulisi valmiit lähetekuoret laittaa muuhun vastaavaan, päältä suljettavaan laatikkoon.
- 20) Pöydät, palvelutiski tai vastaava ja tuolit;

Vaaliohjeet:

- 21) Oikeusministeriön vaaliohje nro 4 (Ennakoäänestys kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa; tämä ohje) ja
- 22) VAT-ohje nro 4c, jos ennakoäänestyspaikassa käytetään äänioikeustietojärjestelmää (äänioikeusrekisteriä).

Vaalitoimitsijoiden on tullut tutustua ohjeisiin jo ennen ennakoäänestysajanjakson alkua, mutta ne on syytä pitää käsillä myös ennakoäänestyspäivinä.

---

4 ETYJ/ODIHR suositteli Suomen vuoden 2011 eduskuntavaaleja koskevassa arviointiraportissaan (21.7.2011) muun ohella, että lähetekuorten käsittelyn turvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota erityisesti niin, että myös ennakoäänestyspaikoilla käytettäisiin suljettuja vaaliurnia (sealed ballot boxes).

5 Alue- ja kuntavaaleissa on käytössä, lähinnä vaalipäivän äänestystä varten, myös pahvista taiteltavia violetteja vaaliurnia, joihin on painettu vaalien logo. Näitäkin urnia on mahdollista käyttää ennakoäänestyksessä.

IT-laitteet ja -tarvikkeet:

Jos ennakkoäänestyspaikassa käytetään äänioikeustietojärjestelmää (äänioikeusrekisteriä), tarvitaan lisäksi ne laitteet ja tarvikkeet, jotka mainitaan VAT-ohjeessa nro 4c (Äänioikeustietojärjestelmän käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijalle).

4.3.3 Vaalimateriaalin säilyttäminen

Jakaessaan vaaliasiakirjoja ja vaalileimasimia vaalitoimitsijoille keskusvaalilautakunnan tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että jakelu tapahtuu luotettavalla tavalla ja että kenellekään ei synny mahdollisuutta väärinkäytöksiin.

Saatuaan materiaalin vaalitoimitsijan on tarkistettava asiakirjojen lähetyslistasta tai vastaavasta, että lähetyksessä on listan mukainen määrä kaikkia asiakirjoja sekä pistokokein myös se, että asiakirjat, erityisesti molempien vaalien äänestysliput, ovat painoasultaan virheettömiä. Vaalitoimitsijan on myös tarkistettava, että vaalileimasimet ovat oikeanlaisia ja toimintakuntoisia. Vaalitoimitsija itse vastaa viime kädessä siitä, että hänellä on käytössään tarvittava vaalimateriaali.

Vaalitoimitsijan on säilytettävä kaikkia hallussaan olevia vaaliasiakirjoja ja leimasimia erittäin huolellisesti. Ennakkoäänestyspaikan ollessa suljettuna, ennakkoäänestysasiakirjat ja vaalileimasimet säilytetään ennakkoäänestyspaikan kassaholvissa, kassakaapissa tai muussa lukitussa paikassa.

4.3.4 Voiko edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja käyttää?

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa saa lähtökohtaisesti käyttää ainoastaan näitä vaaleja varten lähetettyjä asiakirjoja. Niiden lisäksi voidaan kuitenkin käyttää

- 1) vuosien 1999–2024 vaaleja varten jaettuina
  - lähetekirjelomakkeita,
  - lähetekuorten kuittauslista -lomakkeita sekä luettelo ennakolta äänestäneistä -lomakkeita (lomake nro 7) jos alue- ja kuntavaaleja varten tehtyä luetteloa ennakolta äänestäneistä (lomake nro 7A) ei ole saatavilla ja
- 2) vuoden 2017–2024 vaaleja varten toimitettuja lähetekuoria, joihin on painettu Pikakirje Exprés-merkki edellyttäen, että kuorten liimapinta toimii (selviää kokeilemalla).

Muita edellisten vaalien käyttämättömiä asiakirjoja ei saa käyttää, vaan ne on viipymättä hävitettävä. Esimerkiksi vuoden 2017 kuntavaaleja edeltävissä

vaaleissa käytetyt lähetekuoret on hävitettävä, koska sanotuista kuntavaaleista lukien kaikki ennakoäänestyksessä syntyvät lähetekuoret ovat olleet pikakirjeitä ja uusiin lähetekuoriin on siksi painettu valmiiksi pikakirjemerkki.

4.3.5 Vaaliasiakirjojen lisätilaukset

Missään vaiheessa ennakoäänestystä ei saa syntyä tilannetta, että vaaliasiakirjat loppuvat kesken. Vaalitoimitsijan tulee seurata asiakirjojen menekkiä ja viipymättä ilmoittaa vaaliasiakirjojen lisätarpeesta keskusvaalilautakunnalle, jos alkaa näyttää siltä, että asiakirjat saattaisivat päästä loppumaan.

4.3.6 Vaaliasiakirjojen kopiointi

Seuraavia asiakirjoja ei välttämättä tarvitse tilata lisää, vaan niitä voidaan myös kopioida:

- lähetekirjelomake,
- luettelo ennakolta äänestäneistä,
- lähetekuorten kuittauslista -lomake.

Kopioiden tulee kuitenkin olla hyvälaatuisia. **Muita vaaliasiakirjoja ei saa kopioida**, vaan niitä on hankittava lisää.

4.3.7 Äänestämislle varattava tila ja opasteet

Äänestys ennakoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Ennakoäänestystila saattaa olla sijoitettuna sellaiseen paikkaan, esimerkiksi kunnantalolle, kirjastoon tai liikekeskukseen, jossa on myös paikan varsinaista toimintaa. Ennakoäänestystä tällaisessa tilassa järjestettäessä tulee ehdottomasti huolehtia siitä, että jos tätä varsinaista toimintaa harjoitetaan samassa tilassa samanaikaisesti äänestystoimituksen kanssa, se ei mitenkään saa häiritä äänestystä. Erityisesti vaalitoimitsijan on otettava huomioon, ettei vaalimateriaalia säilytetä huolimattomasti.

Äänestykselle varattu tila on sijoitettava joko paikan asiakastilaan tai sellaiseen tilaan, joka ei ole muussa käytössä äänestämisen aikana. Äänestäjän on hankaluuksitta päästävä tähän tilaan. Äänestyspaikalle on oltava opastus. Kaksikielisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnissa ilmoitukset, kuulutukset julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet sekä opasteet on laadittava myös saamen kielellä.

Opastus ennakkoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin. Itse ennakkoäänestyspaikkaan voidaan lisäksi sijoittaa opasteita äänestäjien kulun helpottamiseksi, esimerkiksi ”Henkilöllisyyden tarkastaminen”, ”Äänestyskopit”, ”Äänestyksen vastaanotto” ja niin edelleen.

Ennakkoäänestyspaikalla on oltava riittävän hyvä valaistus. Äänestyskoppi ja lähetekirjeen täyttämistä varten varattava paikka tulee sijoittaa vaalitoimitsijoiden työpisteen lähelle.

4.3.8 Äänestämistilan järjestys

Äänestämistilaan tulee sijoittaa tarpeellinen määrä äänestäjän henkilöllisyyden tarkastus- ja äänestyslipun antopisteitä, äänestyskoppeja sekä äänestyksen vastaanottopisteitä.

Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän ja että turvavälit voidaan pitää. Mikäli jonoja kuitenkin syntyy, on tärkeää, että jonotus järjestetään turvallisesti riittävät etäisyydet säilyttäen ja siten, että se ei häiritse äänestystä eikä aiheuta äänestäjille kohtuutonta haittaa. Jonot voidaan ohjata myös ennakkoäänestyspaikan ulkopuolelle. Lisäksi ruuhkaisessa ennakkoäänestyspaikassa tulee olla vaalitoimitsijoita myös jonon hallintatehtävissä. Erityisesti jonottamisen asianmukainen järjestäminen on tärkeää siinä vaiheessa, kun äänestäjä on käynyt äänestyskopissa ja jonottaa vuoroaan äänestystä vastaanottavalle vaalitoimitsijalle. Vaalitoimitsijan on tällöin valvottava, että jonottavien vaalisalaisuus ja riittävä etäisyys säilyvät. Varmin keino ehkäistä jonojen ja ruuhkien muodostumista on se, että ennakkoäänestyspaikassa on riittävästi vaalitoimitsijoita, erityisesti äänestysten vastaanottotehtävissä.

Lähetekirjeen täyttäminen ei ole salaista. Äänestäjä ei saa täyttää lähetekirjettä äänestyskopissa, vaan paras menettely on, että lähetekirje täytetään asiakaspalvelupaikalla, jossa huolehditaan riittävästä turvaväleistä. Tarvittaessa lähetekirjeen täyttämiseen voidaan varata erillinen pöytä tai muu taso.

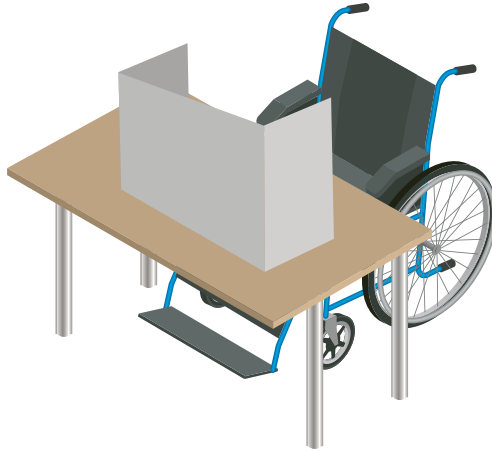
4.3.9 Esteettömyydestä huolehtiminen

Yleistä ennakkoäänestyspaikkaa valittaessa on kiinnitettävä huomiota vammaisten ja erilaisia teknisiä apuvälineitä käyttävien henkilöiden pääsyyn äänestyspaikalle. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on esimerkiksi varustettava sellaisella luiskalla⁶, että rollaattoria tai esimerkiksi sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävillä henkilöillä on esteetön pääsy äänestystilaan.

---

⁶ Ks. tarkemmin valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017) ja ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä (2018), luettavissa <https://ym.fi/rakentamismaaraykset>.

Pyörätuolia käyttäviä varten tulisi myös olla sellainen äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu, tai irrallinen pöydälle asetettava kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa. Ennakoäänestyspaikkaan voidaan myös järjestää pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, että äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä kenenkään toisen näkemättä. Kuvaesimerkki:

Mahdollisuuksien mukaan on varattava pysäköintitilaa vammaisten henkilöiden käyttämille kulkuvälineille ennakoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestettävä heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella.

Invalidiliitto ry on laatinut äänestyspaikan esteettömyyden tarkistuslistan, jota vaalitoimitsijan tulee tarkoituksenmukaisella tavalla käyttää apuna äänestystilan järjestelyä harkittaessa (liite 9).

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisuja esteettömyydestä

- Äänestäjä ei ollut päässyt pyörätuolilla äänestyskoppiin ja oli joutunut merkitsemään ehdokkaan numeron äänestyslippuun äänestyskopin ulkopuolella. Eduskunnan oikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (6.5.2004), että kaupungin keskusvaalilautakunnan olisi tullut huolehtia siitä, että ennakoäänestyspaikka olisi ollut asianmukaisesti varusteltu pyörätuolia käyttävää henkilöä varten. Liikuntarajoitteisten vaalisalaisuuden varmistaminen (esimerkiksi soveltuvilla kirjoitusalueilla tai näkösuojilla) on perustuslain 6 §:ssä turvattu yhdenvertaisen kohtelun sekä perustuslain 14 §:ssä tarkoitettun osallistumisoikeuden aineellista turvaamista.
- Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (19.11.2013), että kaupungin keskusvaalilautakunta laiminlöi sille lain mukaan kuuluvan velvollisuuden huolehtia asianmukaisen esteettömän äänestystilan järjestämisestä ja vaalisalaisuuden säilymisestä

ennakkoäänestyspaikalla ja antoi keskusvaalilautakunnalle huomautuksen vastaisen varalle. Vuoden 2012 kunnallisvaalien ennakkoäänestyspaikassa pyörätuolia käyttäneet äänestäjät joutuivat äänestämään siten, että heidän syliinsä asetettiin irrallinen kirjoitusalue, jota vaalivirkailija kannatteli. Keskusvaalilautakunta myönsi selvityksessään, ettei ennakkoäänestyspaikassa (marketin aulatilalla) ollut riittävästi väljyyttä asianmukaisen esteettömyyden toteuttamiseksi.

- Eduskunnan oikeusasiamies totesi ratkaisussaan (11.12.2015) muun ohella, että jos ennakkoäänestyspaikka ei ole esteetön, siitä tiedottamiseen tulisi kiinnittää huomiota ja äänestäjän syliin asetettava irrallinen kirjoitusalue ei turvaa vaalisalaisuuden säilymistä. Se ei täytä vaalisalaisuuteen kuuluvaa keskeistä vaatimusta siitä, että äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.

Eduskunnan oikeusasiamies teki yllätystarkastuksia kuntavaaleissa 2017 äänestyspaikoille ja selvitti ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saatavuutta sekä vaalisalaisuuden toteutumista. Tarkastuksen perusteella oikeusasiamies päätti kiinnittää kaikkien tarkastuksen kohteena olleiden kaupunkien ja kuntien keskusvaalilautakuntien huomiota havaintoihin opasteiden näkyvyydestä, esteettömyyden puutteista sekä äänestystilojen pienuudesta. Lisäksi tarkastus johti jatkotoimenpiteisiin kolmen kunnan osalta vaalisalaisuuden turvaamiseksi.⁷

Eduskunnan oikeusasiamies on jatkanut yllätystarkastuksia myös vuoden 2017 vaalien jälkeen ja havainnut edelleen joidenkin äänestyspaikkojen vaalisalaisuuden turvaamisessa puutteita (mm. EOAK 166/2018 ja 2614/2019).

4.3.10 Vaalitoimitsijoiden työnjako ja sijoittautuminen

Vähintään kahden vaalitoimitsijan tulee samanaikaisesti olla paikalla koko se aika, jolloin ennakkoäänestyspaikka on äänestystä varten avoinna. Toisen vaalitoimitsijan hetkellinen poissaolo ns. luonnollisista tai vastaavista syistä on kuitenkin luvallista.

Vaalitoimitsijoiden on keskenään sovittava siitä, mitä ennakkoäänestystehtäviä kukin hoitaa. Mahdollista on, että kaikki vaalitoimitsijat hoitavat kaikkia tehtäviä tai että kullakin on oma tehtävänsä. Asian voi järjestää esimerkiksi siten, että yksi vaalitoimitsija ottaa vastaan äänestäjät, tarkastaa heidän henkilöllisyytensä, ohjaa heidät äänestämään sekä huolehtii jonohallinnasta ja muut vaalitoimitsijat vastaanottavat äänestykset käyttämällä äänioikeusrekisteriä.

Vähintään yhden vaalitoimitsijan tulee sijoittautua siten, että hän pystyy koko ajan seuraamaan äänestäjien liikkeitä ennakkoäänestyspaikassa ja siten, että hän voi tarvittaessa toimia myös vaaliavustajana.

---

⁷ Eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastuskertomus äänestyspaikkojen esteettömyydestä (2164/2017).

4.3.11 Äänioikeusrekisterin käyttö

Äänioikeustietojärjestelmä (äänioikeusrekisteri) on osa oikeusministeriön vaalietojärjestelmää (VAT).

Vaalitoimitsija tarkastaa järjestelmästä, että äänestäjä on äänioikeutettu ja tekee äänioikeuden käytön merkinnän, josta käy ilmi, milloin ja missä ennakköäänestyspaikassa äänestäjä on äänestänyt. Äänioikeusrekisterin käyttöä selostetaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 4c (Äänioikeusrekisterin käyttöohjeet kotimaan yleisen ennakköäänestyspaikan vaalitoimitsijalle).

4.3.12 Vaalitoimitsijan tarkistustoimenpiteet

Vaalitoimitsijan on tarkistettava jokaisena ennakköäänestyspäivänä ennen äänestyksen alkua, että

- 1) äänestystila on järjestyksessä: opasteet ja äänestyskopit ovat paikoillaan, kopeissa kynät ja ehdokaslistojen yhdistelmät jne.
- 2) vaaliasiakirjoja on riittävästi ja oikeilla paikoillaan. Äänestyslipuista on pistokokein tarkistettava, että joukossa ei ole virheellisesti painettuja lippuja ja erityisesti kuntavaalien valkoisten äänestyslippujen osalta, että ne ovat nimenomaan näiden kuntavaalien lippuja eivätkä aikaisempien vaalien lippuja. Aikaisempien vaalien liput, jos niitä löytyy, on välittömästi hävitettävä;
- 3) äänestyspaikalla ei ole sellaisia lähetyksiä, mainoksia tai muuta sellaista materiaalia, jota ei saa ennakköäänestyspaikalla jakaa ja jota ei saa olla esillä; sekä
- 4) tietoliikenneyhteydet äänioikeusrekisteriin toimivat. Jos yhteydet eivät toimi, vaalitoimitsijan on otettava välittömästi yhteyttä kunnan it-tukeen tai VAT-ohjeen nro 4c lopussa mainittuihin puhelinnumeroihin.

4.4 Ennakköäänestyksen toimittaminen

4.4.1 Ennakköäänestyksen vaiheet

Ennakköäänestyksessä on seuraavat vaiheet:

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen ja äänestyslipun antaminen äänestäjälle

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestyskopissa äänestysmerkinnän äänestyslippuun ja taittaa äänestyslipun kiinni

Vaihe 3: Äänestyslipun leimaaminen ja sulkeminen vaalikuoreen

Vaihe 4: Merkinnän tekeminen äänioikeusrekisteriin tai äänestäjistä pidettävään luetteloon ja lähetekirjeen täyttäminen

- Vaihe 4A: Äänioikeusrekisterin käyttäminen
- Vaihe 4B: Äänestyksen toimittaminen manuaalisesti

Vaihe 5: Vaalikuoren ja lähetekirjeen sulkeminen lähetekuoreen

Huom. Jos äänestäjä äänestää sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, äänestyksen vaiheet käydään läpi lähtökohtaisesti rinnakkain siten, että a) hänelle annetaan samalla kertaa molempien vaalien äänestysliput ja b) kuhunkin äänestyskoppiin on sijoitettu molempien vaalien ehdokaslistojen yhdistelmät. Vaihtoehtoisesti äänestyksen vaiheet voidaan toimittaa myös vaalikohtaisesti, jos äänestyspaikan järjestelyt sen mahdollistavat. Äänestyspaikka voidaan tällöin järjestää myös niin, että aluevaalien ehdokaslistojen yhdistelmä on sijoitettu yhteen äänestyskoppiin ja kuntavaalien yhdistelmä toiseen äänestyskoppiin. Tällöin vaalitoimitsijan on selkeästi neuvottava äänestäjää siitä, että kumpikin äänestyslippu täytetään oikeassa äänestyskopissa ja siitä, miten koppien välillä kuljetaan.⁸ Oleellista on, että äänestäjä tekee äänestysmerkinnän molempiin lippuihin äänestyskopissa. Äänestäjä voi myös haluta äänestää vain toisessa vaalissa. Tällöin hänelle annetaan vain sen vaalin äänestyslippu.

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen ja äänestyslipun antaminen

- Totea äänestäjän henkilöllisyys henkilökortista, passista, ajokortista tai muusta vastaavasta (kuvalisesta ja virallisesta) asiakirjasta.
- Anna äänestäjälle yksi aluevaalien violetti ja yksi kuntavaalien valkoinen äänestyslippu, jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, ja kehotaa äänestäjää tekemään äänestysmerkintä niin, että vaalisalaisuus säilyy.

---

⁸ Vaalilain vastainen menettely ei ole sekään, että 1) äänestäjälle annetaan ensin toisen vaalin äänestyslippu ja kehotetaan häntä menemään oikeaan äänestyskoppiin ja 2) äänestäjälle annetaan toisen vaalin äänestyslippu vasta tämän jälkeen ja kehotetaan häntä menemään uudestaan äänestyskoppiin. Tällainen menettely vienee kuitenkin huomattavan paljon enemmän aikaa ja voi tavallista helpommin johtaa ruuhkiin ja sekaannuksiin. Mikäli näin halutaan kuitenkin toimia, tulee äänestäjien neuvontaan ja järjestelyihin kiinnittää erityistä huomiota.

1 (i) Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Voidakseen äänestää ennakolta äänestäjän on ennakkoäänestykselle varattuna aikana ilmoittauduttava henkilökohtaisesti vaalitoimitsijalle. Asiamiehen välityksellä äänioikeutta ei voida käyttää.

Ilmoittautuessaan äänestämään äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimitsijalle selvityksen henkilöllisyydestään. Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalitoimitsijalle asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyydestodistus). Tällaista asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalitoimitsija tuntee äänestäjän (HE 175/1995 vp.).

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 15.1.1997 (dnro 978/1/96) todennut muun ohella seuraavaa: Vaalilainsäädäntö edellyttää äänestäjän selvitysvelvollisuutta henkilöllisyydestään äänestettäessä. Henkilöllisyyden selvitysvelvollisuutta on pidettävä myös äänestäjän edun mukaisena. Äänioikeuden toteutumisen kannalta on olennaista, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä vaaliluetteloon [äänioikeusrekisteriin] tehdään oikean henkilön kohdalle.

Äänestämään tulleen henkilöllisyys on todettava ennen kuin hänelle annetaan äänestyslippu (vaalilain 57.2 §). Sen jälkeen äänestäjää on kehoitettava pitämään henkilöllisyydestodistus esillä, kun tämä äänestysmerkinnän tehtyään palaa tai siirtyy äänestyksen vastaanottavan vaalitoimitsijan luokse. Henkilöllisyyden asianmukainen tarkastaminen jo tässä vaiheessa on tärkeää äänestäjien vaaleja kohtaan tuntemaan luottamuksen näkökulmasta.

Mistä asiakirjasta äänestäjän henkilöllisyys voidaan todeta?

Äänestäjä voi todistaa henkilöllisyytensä voimassa olevalla poliisin antamalla henkilökortilla, passilla, ajokortilla tai kuvallisella Kela-kortilla.

Äänestäjän henkilöllisyyden voi todeta myös ulkomaisesta tai muusta sellaisesta voimassa olevasta henkilöllisyydestodistuksesta, jossa on

- henkilön täydellinen nimi,
- syntymäaika,
- henkilön nimikirjoitus,
- henkilön valokuva sekä
- todistuksen antopäivä ja antajan allekirjoitus.

Olennaista on varmistua, että asiakirjan esittää sama henkilö, jonka valokuva on henkilöllisyydestodistuksessa. Mikäli henkilöä ei esimerkiksi ajokortissa olevan vanhan valokuvan perusteella voi tunnistaa, selvitystä ei lähtökohtaisesti voida pitää riittävänä.

Henkilöllisyyden todistamiseen ei kelpaa pelkästään äänioikeusilmoitus (ilmoituskortti), eivätkä myöskään muut kuvattomat kortit ja asiakirjat.

Käräjäoikeus tuomitsi neljä vaalilautakunnan jäsentä sakkorangaistukseen tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Vuoden 1996 yhdistetyissä kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa vaalilautakunnan jäsenet eivät olleet tarkastaneet erään äänestäjän henkilöllisyyttä, vaan olivat antaneet hänen äänestää molemmissa vaaleissa pelkästään ilmoituskortin perusteella. Myöhemmin kuitenkin ilmeni, ettei ilmoituskortti ollut henkilön oma eikä hänellä alaikäisenä ollut edes äänioikeutta. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota eikä korkein oikeus myöntänyt valituslupaa hovioikeuden päätökseen. Alaikäinen (12-v.) jätettiin tuomitsematta rangaistukseen, mutta hänelle ilmoituskortin antanut mies tuomittiin välillisenä tekijänä sakkorangaistukseen vilpillisestä äänestämisestä. (Helsingin HO 28.5.1998, nro 1631).

Entä jos äänestäjä ei omista henkilöllisyystodistusta?

Äänioikeutetuille lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa (ilmoituskortissa) todetaan muun ohella, että henkilö, jolla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voi saada maksutta poliisilaitokselta väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Korttia haettaessa on oltava mukana passikuva.

Ilman henkilöllisyystodistusta äänestyspaikkaan tulleelle voi kertoa tästä mahdollisuudesta jäljellä olevia ennakoäänestyspäiviä ja vaalipäivää silmällä pitäen. Väliaikaista henkilökorttia ei kuitenkaan kannata suositella niille, jotka ovat vain unohtaneet henkilöllisyystodistuksensa kotiin.

Henkilöllisyyden tarkastamisesta joissakin erityistilanteissa

Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että jotkut, useimmiten iäkkäät äänioikeutetut eivät omista voimassa olevaa passia, ajokorttia tai muutakaan vastaavaa asiakirjaa, eivätkä myöskään ole hankkineet tai voineet hankkia edellä mainittua maksutonta väliaikaista henkilökorttia. Mikäli vaalitoimitsija ei tunne tällaista äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Tällaisissa tapauksissa vaalitoimitsijan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana hän pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissain tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka – vaikkei niissä valokuvaa olekaan – saattavat vahventaa äänestäjän henkilöllisyyttä. Äänestäjä saattaa myös esittää vanhentuneen kuvallisen henkilöllisyystodistuksen. Lisäksi äänestäjällä voi olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät paitsi selvittämään oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden.

Vaalitoimitsijan on edellä sanotuissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeutensa mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä äänioikeuden käyttämisestä tehdään äänioikeusrekisteriin oikean henkilön kohdalle. Edellä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä silloin kun vaalitoimitsija pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 8.5.2012 (dnro OKV/98/1/2012) todennut muun ohella seuraavaa: Jos äänestäjä ei esitä vaalitoimitsijalle asiakirjaa, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden, äänestäjän on kyettävä muilla keinoilla vakuuttamaan vaalitoimitsija henkilöllisyydestään. Kysymys on virkavastuulla toimivan vaalitoimitsijan tapauskohtaisesta kokonaisarviosta. Jos toimintakyvyltään rajoittuneella äänestäjällä ei ole henkilöllisyystodistusta, vaan äänestäjän henkilöllisyyttä pyritään todistamaan, yleensä muiden selvitysten lisäksi, hänen saattajansa esittämällä suullisella selvityksellä, äänestäjän henkilöllisyydestä vakuuttaminen voi edellyttää selityksen saamista siihen, miksi äänestäjälle ei ole hankittu henkilöllisyystodistusta. [...] Lisäselvitystä pyydetäessä on toimittava hienotunteisesti ja sovinnollisuutta edistäen. [...] Äänioikeuden käyttämisen oikeellisuuden varmistaminen on myös äänioikeutetun itsensä etu.

1 (ii) Äänestyslipun antaminen äänestäjälle

Kun äänestäjän henkilöllisyys on selvitetty, vaalitoimitsija ojentaa äänestäjälle yhden aluevaalien violetin ja yhden kuntavaalien valkoisen lipun. Lippuja ojentettaessa on kiinnitettävä huomiota, että äänestäjä saa vain yhden äänestyslipun molempiin vaaleihin, joissa hän on äänioikeutettu.

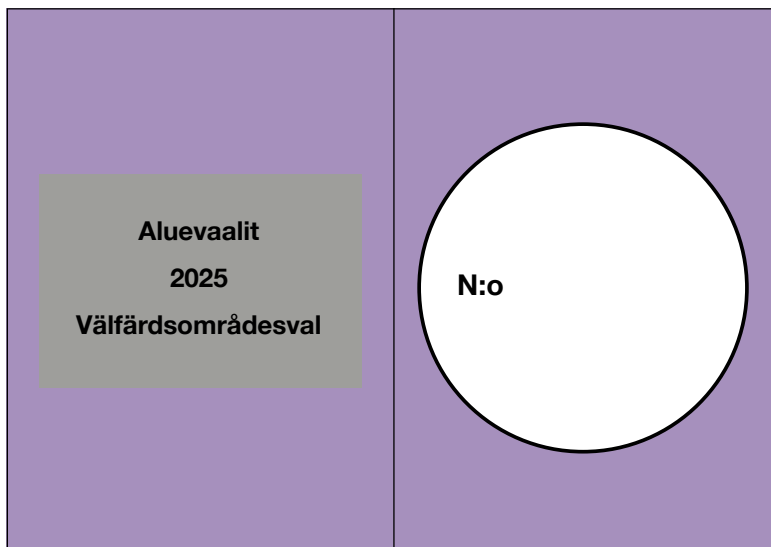
Äänestyslippu / äänestysliput annetaan äänestäjälle avattuna sisäpuoli (teksti-puoli) ylöspäin siten, että äänestyslipussa oleva teksti on oikein päin lipun vastaanottavan äänestäjän näkökulmasta (ja siis väärinpäin lippua antavan vaalitoimitsijan näkökulmasta). Samalla on varmistuttava siitä, että äänestysliput ovat painoasultaan virheettömiä ja nimenomaan kyseessä olevassa vuoden 2025 aluevaaleissa ja kuntavaaleissa käytettäviä äänestyslippuja.

Mikäli äänestyslippu on painoasultaan virheellinen, annetaan äänestäjälle uusi äänestyslippu. Virheellinen äänestyslippu on revittävä. Painoasultaan virheellisestä tai muuten poikkeavasta äänestyslipusta on ilmoitettava viipymättä myös kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka ilmoittaa asiasta edelleen oikeusministeriöön.

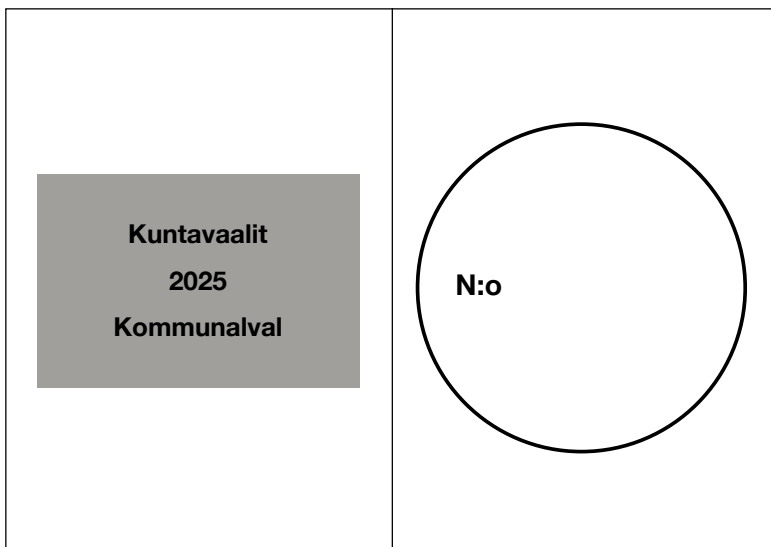
Aikaisemmissa vaaleissa on esiintynyt tapauksia, joissa vaalikuoresta on löydetty kaksi toisiinsa reunoista kiinnittynyttä äänestyslippua, joista toisessa (päällimmäisessä) on ollut äänestysmerkintä, mutta ei vaalileimaa ja toisessa vaalileima, mutta ei äänestysmerkintää. Tämä on saattanut

johtua siitä, että äänestäjälle on vahingossa annettu kaksi toisiinsa kiinnittynyttä äänestyslippua, eikä äänestäjä ole huomannut tätä. Vaalitoimitsijan on erityisesti tarkastettava, että tällaiset toisiinsa kiinnittyneet äänestysliput erotetaan toisistaan ja vain yksi äänestyslippu annetaan äänestäjälle.

Vuoden 2025 aluevaaleissa äänestyslippu on violetti ja seuraavanlainen:

Vuoden 2025 kuntavaaleissa äänestyslippu on valkoinen ja seuraavanlainen:

Muut vaaliasiakirjat (vaalikuori ja mahdollinen lähetekirjelomake) annetaan äänestäjälle vasta sitten kun tämä, tehtyään äänestysmerkinnän äänestyslippuun, palaa vaalitoimitsijan luokse.

1 (iii) Äänestäjän ohjaaminen äänestämään

Äänestäjää on kehotettava menemään äänestyskoppiin ja tekemään äänestysmerkintä äänestyslippuun niin, että vaalisalaisuus säilyy⁹. Äänestyskopissa ei samalla kerralla saa olla kuin yksi äänestäjä.

Äänestäjälle on vielä hyvä muistuttaa, että violetilla äänestyslipulla äänestetään aluevaalien ehdokasta ja valkoisella lipulla kuntavaalien ehdokasta. Äänestäjällä on oikeus äänestää aluevaaleissa vain oman hyvinvointialueensa ehdokaslistojen yhdistelmään otettua ehdokasta ja kuntavaaleissa vain oman kuntansa ehdokaslistojen yhdistelmään otettua ehdokasta. Äänestäjän oma hyvinvointialue aluevaaleissa ja kunta kuntavaaleissa ovat merkittyinä hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin ja hänen saamaansa äänioikeusilmoitukseen (ilmoituskorttiin).

Ennakoäänestyspaikassa on pidettävä helposti nähtävillä oikeusministeriön ehdokaskirjat (Ehdokkaat aluevaaleissa 2025 ja Ehdokkaat kuntavaaleissa 2025), joissa esitetään kaikkien hyvinvointialueiden ja kaikkien kuntien ehdokaslistojen yhdistelmien tiedot.

Äänestyskoppiin sijoitetaan sen hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmä ja sen kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä, joiden alueella ennakoäänestyspaikka sijaitsee¹⁰. Mikäli aluevaalien ja kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmät eivät mahdu samaan äänestyskoppiin, voidaan ne sijoittaa myös vierekkäisiin äänestyskoppeihin. Näin toimittaessa tulee vaalitoimitsijan ohjeistaa äänestäjää, että ehdokaslistojen yhdistelmät sijaitsevat vierekkäisissä äänestyskopeissa ja koppien ulkoseinään tulee kiinnittää tieto, kumman vaalien ehdokaslistojen yhdistelmä on sijoitettu kyseiseen koppiin.

Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun

- Äänestäjä merkitsee äänestyskopissa äänestyslippuun ehdokkaansa numeron, taittaa äänestyslipun kiinni ja palaa taitettu äänestyslippu mukanaan vaalitoimitsijan luokse.

9 Vaalilain 58 §:n 1 momentin mukaan äänestysmerkintä on tehtävä äänestyskopissa tai muutoin siten, että vaalisalaisuus säilyy. Jälkimmäinen mahdollisuus tulee kysymyksen lähinnä vain silloin, jos ennakoäänestyspaikka ei ole riittävällä tavalla esteetön.

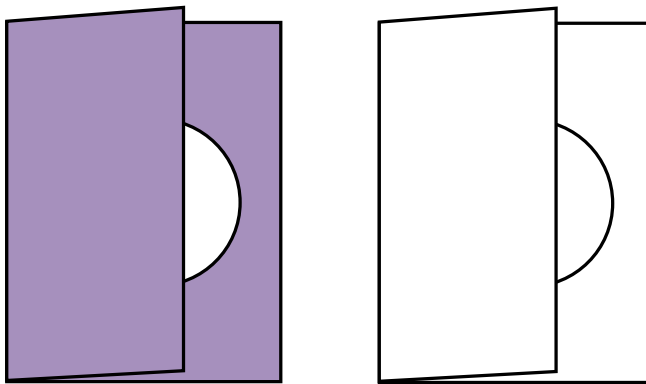
10 Helsingissä äänestyskoppiin sijoitetaan vain kuntavaalien ehdokaslistojen yhdistelmä.

Äänestysmerkinnän tekeminen ja äänestyslipun taittaminen

Äänestäjä merkitsee aluevaalien violetissa äänestyslipussa olevaan ympyrään sen ehdokkaan numeron, jonka hyväksi hän antaa äänensä aluevaaleissa ja kuntavaalien valkoisessa äänestyslipussa olevaan ympyrään sen ehdokkaan numeron, jonka hyväksi hän antaa äänensä kuntavaaleissa. Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Kuntavaalien ehdokkaat on numeroitu alkaen numerosta 2 ja aluevaalien ehdokkaat alkaen numerosta 2002.

Äänestäjän on tämän jälkeen taitettava kumpainenkin äänestyslippu keskeltä lipussa olevan taitekohdan mukaisesti siten, että äänestyslipun sisäpuoli jää näkymättömiin.

Mikäli äänestyslippu erhemerkinnän tai muun syyn vuoksi menee pilalle, on äänestäjälle tämän pyynnöstä annettava uusi äänestyslippu. Pilalle mennyt äänestyslippu on revittävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Lipun voi repiä joko äänestäjä itse tai vaalitoimitsija. Vaalitoimitsijan on ilmoitettava äänestäjälle, että tämä saa halutessaan itse repiä pilalle menneen äänestyslipun ja ottaa revityt palaset mukaansa.

Vaihe 3: Äänestyslipun leimaaminen ja sulkeminen vaalikuoreen

- Leimaa huolellisesti äänestäjän kiinni taittama aluevaalien äänestyslippu ja äänestäjän kiinni taittama kuntavaalien äänestyslippu.
- Pyydä äänestäjää sulkemaan leimattu aluevaalien äänestyslippu omaan vaalikuoreensa ja leimattu kuntavaalien äänestyslippu omaan vaalikuoreensa.
- Tarkista lopuksi, että vaalikuori on pitävästi suljettu.

3 (i) Äänestyslipun leimaaminen

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, tulee esittää se taitettuna vaalitoimitsijalle leimattavaksi.

Vaalitoimikunnan on ehdottomasti leimattava sekä aluevaalien että kuntavaalien äänestyslippu. Leimaamaton äänestyslippu on mitätön. Äänestyslippua ei saa leimata valmiiksi etukäteen, vaan vasta sitten kun äänestäjä on tehnyt siihen äänestysmerkinnän ja tuo sen vaalitoimitsijalle. Äänestyslipun leimaamatta jättäminen on virkavirheeksi katsottava laiminlyönti.

Leima on lyötävä **keskelle** taitetun äänestyslipun kääntöpuolta ja siten, että siitä jää **selvä jälki**. Mikäli leimasin rikkoutuu tai siitä loppuu väriaine, vaalitoimitsijan on välittömästi pyydettävä keskusvaalilautakunnalta uusi leimasin tai lisää väriainetta.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vaalipiirilautakunta oli havainnut tarkastamistaan äänestyslipuista lukuisia tapauksia, joissa leimaus oli ollut niin puutteellinen, ettei siitä näkynyt juuri muuta kuin ääriviivat. Äänestyslippu, jossa ei ole leimaa, on mitätön.

Äänestyslippu on leimattava äänestäjän läsnä ollessa ja niin, että äänestyslippu on koko leimaamisen ajan äänestäjän silmälläpidon alaisena. Huonoa leimausta ei saa yrittää korjata niin, että lyödään toinen leima viereen. Jos leimaus ei onnistu riittävällä tavalla, lippu on revittävä ja äänestäjää on kehotettava täyttämään uusi äänestyslippu.

3 (ii) Äänestyslipun sulkeminen vaalikuoreen

Kun äänestysliput on leimattu, vaalitoimitsijan on annettava äänestäjälle kaksi vaalikuorta ja kehotettava häntä sulkemaan aluevaalien äänestyslippu toiseen vaalikuoreen ja kuntavaalien äänestyslippu toiseen vaalikuoreen. Äänestäjän

on sitten välittömästi vaalitoimitsijan nähden pantava aluevaalien äänestyslippu omaan vaalikuoreensa ja kuntavaalien äänestyslippu omaan vaalikuoreensa ja suljettava molemmat kuoret kiinni siten, että kostutetaan kuoren lipassa oleva liimapinta ja painetaan lippa kiinni. Vaalitoimitsijan on valvottava, että äänestäjä ei missään tapauksessa sulje aluevaalien äänestyslippua ja kuntavaalien äänestyslippua samaan vaalikuoreen. On huomattava, että nimenomaan äänestäjä sulkee lipun vaalikuoreen ja liimaa kuoren kiinni. Vaalitoimitsija voi suorittaa nämä tehtävät vain, jos äänestäjä pyytää vaalilain 58 §:n 3 momentin mukaisesti avustamista.

Vaalikuorta ei saa sulkea kiinni muulla tavoin (esimerkiksi teipillä). Liimaamisessa voidaan käyttää kostutussientä. Tarvittaessa, mikäli vaalikuoren sulkeminen liimapintaa kostuttamalla ei onnistu, voidaan sulkemiseen käyttää tavallista liimaa (esimerkiksi liimapuikkoa).

Vaalikuorta ei saa leimata eikä siihen saa tehdä muitakaan merkintöjä.

Äänestyslippu pidetään taitettuna koko leimaamisen ja vaalikuoreen sulkemisen ajan. Vaalitoimitsija ei missään tapauksessa saa avata äänestyslippua tai toksestaan.

Vaalitoimitsijan on tarkistettava, että vaalikuori on pitävästi suljettu. Tarvittaessa äänestäjälle on annettava uusi vaalikuori tai liimaa vaalikuoren sulkemiseksi.

Vaihe 4: Merkinnän tekeminen äänioikeusrekisteriin tai äänestäjistä pidettävään luetteloon ja lähetekirjeen täyttäminen

Ennakkoäänestämisestä tehdään merkintä joko äänioikeusrekisteriin tai, jos sitä ei käytetä, äänestäjistä pidettävään luetteloon. Merkinnän tekemisen yhteydessä täytetään lähetekirje.

Vaihe 4 selostetaan seuraavassa kahdella tavalla riippuen siitä, käytetäänkö ennakkoäänestyspaikassa äänioikeusrekisteriä:

- kohdassa **Vaihe 4.A** äänioikeusrekisteriä käytetään ja
- kohdassa **Vaihe 4.B** äänioikeusrekisteriä ei käytetä (äänestys toimitetaan manuaalisesti).

Vaihe 4.A: Merkinnän tekeminen äänioikeusrekisteriin ja lähetekirjeen täyttäminen

- Hae äänestäjän tiedot äänioikeusrekisterin näytölle äänestäjän henkilötunnuksella.
- Tee merkintä äänioikeuden käytöstä ja tulosta lähetekirjelomake. Tarkista, että lomakkeelle tulostui juuri kyseisen äänestäjän tiedot!
- Pyydä äänestäjää allekirjoittamaan kuittausmerkinnän sisältävä lähetekirjelomake.
- Allekirjoita lopuksi itse lähetekirjelomake.

Mikäli äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija tekee kaksi äänioikeuden käytön merkintää ja tulostaa kaksi lähetekirjettä. Äänestäjälle syntyy kaksi ennakkoäänestyksen lähetekuorta.

4.A (i) Äänestäjän tietojen hakeminen äänioikeusrekisteristä

Äänestäjän tiedot haetaan näytölle siten, että äänioikeusrekisterin Äänioikeutetun tiedot -näytölle kirjoitetaan äänestäjän henkilötunnus ja klikataan näytöllä Hae-painiketta tai painetaan Enter-näppäintä.

Henkilötunnus katsotaan äänestäjän henkilöllisyystodistuksesta tai, jos vaalitoimitsija varmasti tuntee äänestäjän eikä siksi vaadi häneltä henkilöllisyystodistusta, kysytään äänestäjältä.¹¹

---

¹¹ Äänestäjän tietoja ei voi hakea äänioikeusrekisteristä millään muulla tavoin kuin henkilötunnuksella, joten jos henkilötunnus ei selviä, äänestys toimitetaan manuaalisesti, ks. Vaihe 4.B.

Kun äänestäjän tiedot on saatu näytölle, vaalitoimitsijan on tarkistettava, että ne ovat nimenomaan kyseessä olevan äänestäjän tiedot. Alue- ja kuntavaaleissa näytöllä näkyvät vaalipahtumat, joissa henkilöllä on äänioikeus. Jos henkilö on äänioikeutettu molemmissa vaaleissa, näytölle ilmestyy aluevaali violetille pohjalle ja kuntavaali vaalealle pohjalle.

4.A (ii) Kuittausmerkinnän tulostaminen lähetekirjeeseen

Lähetekirjeen tarkoitus on se, että sen avulla äänestäjän vaalikuori voidaan toimittaa hänen oman kuntansa keskusvaalilautakunnalle, riippumatta siitä, missä ennakkoäänestyspaikassa hän on äänestänyt.

Ennakoäänestyspaikassa, jossa äänioikeusrekisteri on käytössä, vaalitoimitsija tulostaa lähetekirjelomakkeen, jonka vasempaan yläreunaan tulostuu kuittausmerkintä osoittamaan sitä, että äänestys on merkitty äänioikeusrekisteriin jo ennakoäänestyspaikassa. Jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, vaalitoimitsija tulostaa hänelle kaksi lähetekirjettä, yhden aluevaaleja ja toisen kuntavaaleja varten.

Kuittausmerkinnästä näkyy myös, onko kyseessä aluevaalien (AV-2025, ruotsiksi VV-2025) vai kuntavaalien (KV-2025) lähetekirje. Kuittausmerkintä tulostetaan vain ja ainoastaan lähetekirjelomakkeelle. Ilmoituskortille kuittausmerkintää ei voi tulostaa.¹² Ilmoituskortissa olevaa lähetekirjeosaa voidaan siten käyttää lähetekirjeenä vain silloin, kun äänioikeusrekisteriä ei käytetä.

Lähetekirjelomake (vaalilomake nro 5; liite 2) on oranssi ja se on painettu kokoon A4 siten, että tarvittaessa lomake voidaan taittaa keskellä olevaa katkoviivaa pitkin. Haluttaessa lomakkeen tyhjä osa voidaan repiä myös pois sen jälkeen, kun kuittausmerkintä on tulostettu.

Lähetekirjelomakkeita ladataan valmiiksi tulostimen paperisäiliöön samalla tavoin kuten tavallista kopiopaperia. Tarvittaessa lähetekirjelomaketta voidaan myös kopioida.

Vaalitoimitsija tulostaa kuittausmerkinnän lähetekirjelomakkeelle VAT-ohjeessa nro 4c selostetulla tavalla. Äänestys rekisteröityy äänioikeusrekisteriin ja kirjoitin tulostaa lähetekirjelomakkeelle seuraavat tiedot:

1) lomakkeen yläreunaan: kuittausmerkintä, esimerkiksi:

*** AV-2025 07.04.2025 091E28 Vantaa*** sekä

2) lomakkeen vasemmalle puolelle asianomaisiin kohtiin: äänestäjän nimi ja henkilötunnus; ja

---

¹² Mikäli äänestäjä nimenomaisesti ilmoittaa haluavansa käyttää ilmoituskorttiin sisältyvää lähetekirjettä, vaikka ennakoäänestyspaikassa käytetään äänioikeusrekisteriä, vaalitoimitsija voi harkintansa mukaan ottaa ennakoäänestyksen vastaan manuaalisesti, ks. Vaihe 4.B.

- 3) lomakkeen oikealle puolelle Vastaanottaja-kenttään: sen kunnan keskusvaalilautakunnan nimi ja osoite, joka on merkitty äänestäjän kohdalle äänioikeusrekisteriin.

On tärkeää, että äänestäjä itse ei missään tilanteessa saa kirjoittaa näitä tietoja sellaiseen lähetekirjelomakkeeseen, johon on tehty kuittausmerkintä.

Kuittausmerkinnässä tarkoittaa:

- vaalitunnus (AV-2025 tai KV-2025) vaalia, jonka lähetekirje on kyseessä, päiväys (7.4.2025) päivää, jolloin ennakkoäänestys tapahtui, ja koodi ja kunnan nimi (091E28 Vantaa) sitä yleistä ennakkoäänestyspaikkaa, jossa ennakkoäänestys tapahtui.

4.A (iii) Äänestäjän allekirjoitus lähetekirjeeseen

Sen jälkeen, kun kuittausmerkintä on tehty, vaalitoimitsijan on tarkistettava, että lomakkeelle tulostui juuri kyseisen äänestäjän tiedot ja sen jälkeen annettava lähetekirjelomake äänestäjälle allekirjoitettavaksi. Äänestäjän on:

- 1) vaalitoimitsijan läsnä ollessa omakätisesti allekirjoitettava lähetekirjelomake, johon on painettu äänestäjän vakuutus siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen, ja
- 2) annettava allekirjoitettu lähetekirjelomake vaalitoimitsijalle.

4.A (iv) Vaalitoimitsijan allekirjoitus lähetekirjeeseen

Sen jälkeen, kun kuittausmerkintä on tehty lähetekirjeeseen ja äänestäjä on allekirjoittanut lähetekirjeen, vaalitoimitsijan on:

- 1) vielä tarkastettava, että kuittausmerkintä on tulostunut selvästi ja oikeaan paikkaan ja että se vastaa näyttöruudulla olevia äänestäjän tietoja ja että lähetekirjeessä on äänestäjän allekirjoitus; ja
- 2) allekirjoitettava lähetekirjeen kohdassa "Vaaliviranomainen täyttää", oleva todistus siitä, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin;

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme ennakkoäänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannelta lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voitu vakuuttaa, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä,

kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008, 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

3) jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, varmistauduttava vielä siitä, että lähetekirjeitä on tulostettu ja allekirjoitettu kaksi, yksi aluevaaleja ja toinen kuntavaaleja varten. Vaalitoimitsijalla on vaihtoehtona myös merkitä ensin äänioikeus käytetyksi yhdessä vaalissa ja tulostaa ensimmäinen lähetekirje, ja vasta kun allekirjoitettu lähetekirje ja vaalikuori on suljettu lähetekuoreen hän tulostaa toiseen lähetekirjeen järjestelmästä. Vaiheet 4 ja 5 voi siis suorittaa molemmissa vaaleissa samanaikaisesti tai vaihtoehtoisesti vaali kerrallaan.

4.A (v) Mahdollisia erityistilanteita

Tulostin ei toimi kuittausmerkinnän tulostushetkellä

Silloin kun äänestäjän tiedot on haettu näyttöruudulle ja äänestys on jo rekisteröitynyt äänioikeusrekisteriin, mutta tulostin ei jostain syystä toimi, vaalitoimitsijan on tehtävä kuittausmerkintä lähetekirjelomakkeeseen käsin. Manuaalinen kuittausmerkintä on tehtävä samaan kohtaan kuin mihin koneellinen kuittausmerkintä tulostuu. Tehtäessä kuittausmerkintä käsin on erityisesti pidettävä huolta siitä, että tehty kuittausmerkintä on oikea. Äänestäjä itse ei missään tilanteessa saa kirjoittaa kuittausmerkintää. Kuittausmerkinnän lisäksi vaalitoimitsija merkitsee lähetekirjelomakkeen Vastaanottaja-kohtaan:

- kunnan ja kyseisen äänioikeutetun tiedot, kuten äänestysalueen numeron ja
- asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnan osoitteen.

Kun lähetekirjeenä käytetään lähetekirjelomaketta, mitä äänestäjän mukanaan tuomalle ilmoituskortille tehdään?

Kun lähetekirjeenä käytetään lähetekirjelomaketta, ilmoituskorttia ei tarvita ennakkoäänestyksen toimittamisessa. Vaalitoimitsija kerää äänestäjien mahdollisesti jättämät ilmoituskortit päivän aikana yhteen pinoon ja päivän päätteeksi hävittää ne tietoturvasyistä, esimerkiksi silppuamalla. Ilmoituskortti on palautettava äänestäjälle, jos tämä sitä pyytää.

Äänioikeusrekisteristä havaitaan, että äänestäjän nimeä ei ole rekisterissä tai että hän on jo käyttänyt äänioikeutensa

Vaalitoimitsijan on ilmoitettava asiasta äänestäjälle ja kehotettava tätä repimään vaalikuori äänestyslippuineen vaalitoimitsijan nähden ja vaalisalaisuus säilyttäen. Mikäli äänestäjä kieltäytyy tästä, on vaalitoimitsijan vaalisalaisuus säilyttäen revittävä vaalikuori äänestyslippuineen. Äänestäjä voi halutessaan ottaa palaset mukaansa.

Jos äänestäjä on tyytymätön siihen, ettei hänen nimeään ole äänioikeusrekisterissä, vaalitoimitsijan on kehotettava häntä ottamaan yhteyttä Digi- ja väestötietovirastoon. Jos taas henkilö on äänioikeusrekisterin mukaan jo käyttänyt äänioikeutensa, vaalitoimitsijan on kehotettava häntä ottamaan yhteyttä oman kunnan keskusvaalilautakuntaan asian selvittämiseksi. Vaalitoimitsija voi myös itse pyrkiä selvittämään asian keskusvaalilautakunnasta äänestäjän puolesta. Rikoslain 14 luvun mukaan kahdesti äänestäminen ja sen yritys ovat rangaistavia. Lähtökohtaisesti kahdesti äänestämisen yrityksestä tulisi tehdä rikosilmoitus.

Näistä tapauksista on tehtävä lyhyt merkintä äänestäjistä pidettävän luettelon ”Huomautuksia” -kohtaan esimerkiksi seuraavasti: ”Virtanen Veijo. Äänioikeusrekisterin mukaan äänioikeus käytetty jo 3.4.2025. Äänestäjä repi vaalikuoren vaalisalaisuuden säilyttäen. Tehty ilmoitus keskusvaalilautakunnalle”.

Vaalitoimitsija tekee vahingossa virheellisen merkinnän äänioikeusrekisteriin

Jos vaalitoimitsija merkitsee äänestyksen väärän henkilön kohdalle tai muutoin tekee virheellisen merkinnän äänioikeusrekisteriin (esimerkiksi, jos äänestäjä äänestää vain aluevaaleissa, mutta vaalitoimitsija tekee äänenkäytön merkinnän kuntavaalien kohdalle) ja huomaa erehdyksensä vasta kun äänestys on jo rekisteröity äänioikeusrekisteriin, hänen on

- 1) rekisteröitävä äänestys uudestaan oikean henkilön (tai oikean vaalin) kohdalle ja tulostettava kuittausmerkintä lähetekirjelomakkeelle,
- 2) revittävä edellinen pilalle mennyt lähetekirjelomake ja
- 3) **viipymättä** ilmoitettava (puhelimitse tai sähköpostilla) tehdystä virheellisestä merkinnästä asianomaiselle keskusvaalilautakunnalle, jonka tulee huolehtia virheellisen merkinnän poistamisesta äänioikeusrekisteristä.

Vaalitoimitsijan tuntema äänestäjä, jolla ei ole henkilöllisyystodistusta, ei muista henkilötunnustaan

Äänestäjällä ei ole mukanaan henkilöllisyystodistusta, mutta vaalitoimitsija varmasti tuntee äänestäjän eikä vaadi tältä henkilöllisyystodistusta. Jos tällainen äänestäjä ei muista henkilötunnustaan, mutta on muutoin kykenevä äänestämään, äänestys voidaan ottaa vastaan manuaalisesti (ks. Vaihe 4.B). Asiasta on tehtävä merkintä äänestäjistä pidettävän luettelon kohtaan ”Huomautuksia”.

Muut erityistilanteet

Muissa erityistilanteissa vaalitoimitsijan on kysyttävä neuvoa kunnan keskusvaalilautakunnalta.

Vaihe 4.B: Äänestyksen toimittaminen ilman äänioikeusrekisteriä

- Pyydä äänestäjää allekirjoittamaan ilmoituskortin lähetekirje tai, jos hänellä ei ole mukanaan ilmoituskorttia, täyttämään ja allekirjoittamaan lähetekirjelomake. **Jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, lähetekirjeitä täytetään kaksi.**
- Päivää ja allekirjoita itse ilmoituskortin lähetekirje tai lähetekirjelomake.
- Kirjoita lopuksi äänestäjän nimi äänestäjistä pidettävään luetteloon.

4.B (i) Lähetekirjeen täyttäminen

Lähetekirjeen tarkoitus on se, että sen avulla äänestäjän vaalikuori voidaan toimittaa hänen oman kuntansa keskusvaalilautakunnalle, riippumatta siitä, missä ennakkoäänestyspaikassa hän on äänestänyt.

Silloin, kun äänioikeusrekisteriä ei ennakkoäänestyspaikassa käytetä, ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä käytetään joko

- 1) ilmoituskorttiin sisältyvää lähetekirjettä tai
- 2) erillistä lähetekirjelomaketta.

Kun ennakkoäänestys toimitetaan manuaalisesti, ilmoituskortin lähetekirjettä käytetään aina ensisijaisesti ja lähetekirjelomaketta vain, jos äänestäjällä ei ole ilmoituskorttia mukanaan. Ennakkoäänestys voidaan vaalitoimitsijan harkinnan

mukaan ottaa vastaan manuaalisesti myös silloin, kun äänestäjä nimenomaisesti ilmoittaa haluavansa käyttää ilmoituskorttiin sisältyvää lähetekirjettä, vaikka äänioikeusrekisteriä ennakkoäänestyspaikassa muutoin käytettäisiin.

Lähetekirjeen täyttäminen selostetaan seuraavassa kahdella tavalla riippuen siitä, kumpaa asiakirjaa lähetekirjeenä käytetään:

- kun käytetään ilmoituskorttia ja
- kun käytetään lähetekirjelomaketta.

4.B (i.a) Ilmoituskorttiin sisältyvän lähetekirjeen täyttäminen

Digi- ja väestötietovirasto on lähettänyt jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle äänioikeutetulle, jonka osoite on ollut tiedossa, ilmoituskortin "Ilmoitus äänioikeudesta" (Vaalilomake nro 3s tai 3r ; liite 3). Ilmoituskortti sisältää äänioikeus-osan ja lähetekirje-osan. Muille kuin Helsingin äänioikeutetuille toimitetussa ilmoituskorttilähetyksessä on erikseen yhdelle A4 -paperille painettu kaksi samanlaista lähetekirjettä. Helsingin äänioikeutetuille toimitetussa äänioikeusilmoituksessa lähetekirje sisältyy itse ilmoitukseen.

Jos äänestäjällä on ilmoituskortti mukanaan ennakkoäänestyspaikassa, siinä olevia lähetekirjeitä voidaan käyttää äänestäjän ennakkoäänestyksen lähetekirjeinä. Lähetekirjeet leikataan irti toisistaan. Vaalitoimitsijan on merkittävä lähetekirjeen vasempaan yläkulmaan ruksilla, onko kyseessä aluevaalien lähetekirje vai kuntavaalien lähetekirje. Lähetekirje tulee ehdottomasti täyttää kummankin vaalin osalta erikseen, jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa.

Äänestäjän on vaalitoimitsijan läsnä ollessa omakätisesti allekirjoitettava kumpikin ilmoituskortin lähetekirje-osa, joka sisältää äänestäjän selityksen siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen, ja annettava molemmat allekirjoitetut lähetekirjeet vaalitoimitsijalle. Jos äänestäjä on allekirjoittanut lähetekirjeen ennen kuin hän on sulkenut leimatun äänestyslipun vaalikuoreen, vaalitoimitsijan on kehoitettava äänestäjää yliviivaamaan tämä allekirjoitus ja allekirjoittamaan ilmoituskortin lähetekirje-osa uudelleen vaalitoimitsijan läsnä ollessa.

4.B (i.b) Lähetekirjelomakkeen täyttäminen

Ne ennakkoäänestäjät, joilla ei ole mukanaan edellä tarkoitettua ilmoituskorttia, täyttävät aina erillisen lähetekirjelomakkeen (vaalilomake nro 5; liite 2). Oranssilla painettua lähetekirjelomaketta ei tule antaa niille äänestäjille, joilla on mukanaan ilmoituskortti. Lomake on painettu kokoon A4 siten, että lomake voidaan taittaa keskellä olevaa katkoviivaa pitkin. Haluttaessa lomakkeen alapuolinen (tyhjä) osa voidaan myös repiä pois.

Myös lähetekirjelomaketta käytettäessä tulee huomioida, että jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, niitä täytetään kaksi, yksi aluevaaleja ja toinen kuntavaaleja varten.

Lähetekirjelomakkeen täyttää äänestäjä (äänestäjän avustamisesta ks. luku 4.5). Vaalitoimitsijan on kuitenkin syytä mahdollisuuksien mukaan tarkistaa, että äänestäjä on merkinnyt siihen kaikki tarvittavat tiedot selvästi.

Vaalitoimitsija voi liitteessä 2 olevan esimerkin mukaisesti täyttää ohjeiksi muutamia lähetekirjelomakkeita ja asettaa ne ennakoäänestyspaikkaan äänestäjien nähtäväksi.

Lähetekirjelomakkeen täyttäminen ei ole salaista. Tätä varten äänestyspaikassa tulee olla oma pöytä tai muu sopiva tila. Äänestyskopissa lomaketta ei pidä täyttää.

Lähetekirjelomakkeeseen merkitään seuraavat tiedot:

- 1) Vastaanottaja-kenttään merkitään selvästi sen kunnan keskusvaalilautakunta, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen, sekä keskusvaalilautakunnan osoite. Keskusvaalilautakuntien osoitteet ilmenevät muun muassa osoitteesta www.vaalit.fi/kuntien-keskusvaalilautakunnat, josta ne voidaan tarvittaessa tulostaa vaalitoimikuntien käyttöön.
- 2) Äänestäjän täydellinen nimi ja henkilötunnus tai, jos se ei ole tiedossa, syntymäaika ja nykyinen osoite.
- 3) Äänestäjän allekirjoitus eli hänen vakuutuksensa siitä, että hän itse vaalilaisluuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Täytettyään lähetekirjelomakkeen äänestäjä antaa sen vaalitoimitsijalle. Vaalitoimitsija tekee kynällä lomakkeen vasempaan yläkulmaan (siihen kohtaan, että merkintä näkyy lähetekuoren ylävasemmalla olevasta ikkunasta) merkinnän AV, jos kyse on aluevaalien lähetekirjeestä ja KV, jos kuntavaalien lähetekirjeestä.

4.B (ii) Vaalitoimitsijan allekirjoitus lähetekirjeeseen

Sen jälkeen, kun äänestäjä on allekirjoittanut ilmoituskorttiin liitetyn lähetekirjeen tai täyttänyt ja allekirjoittanut erillisen lähetekirjelomakkeen, vaalitoimitsijan on:

- 1) tarkistettava, että ilmoituskortin lähetekirje on nimenomaan kyseisen äänestäjän lähetekirje ja että äänestäjä on allekirjoittanut sen tai että äänestäjä on merkinnyt lähetekirjelomakkeeseen kaikki tarvittavat tiedot ja allekirjoittanut sen. Erityisesti on syytä tarkistaa, että kunnan

keskusvaalilautakunnan nimi ja osoite on merkitty selvästi Vastaanottaja-kenttään (jotta se näkyy lähetekuoren ikkunasta); ja

- 2) allekirjoituksellaan todistettava, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin. Ilmoituskortin kohtaan "Vaalivirkailija täyttää" tai jos on käytetty lähetekirjelomaketta, kohtaan "Vaaliviranomainen täyttää" merkitään
  - päiväys ja ennakoäänestyspaikan nimi (esim. "8.4.2025, Haminan Pääkirjasto"); sekä
  - vaalitoimitsijan allekirjoitus.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme ennakoäänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannelle lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voitu vakuuttaa, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyn tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008, 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

- 3) jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, varmistauduttava vielä siitä, että lähetekirjeitä on laadittu ja allekirjoitettu kaksi, yksi aluevaaleja ja toinen kuntavaaleja varten.

4.B (iii) Äänestäjistä pidettävä luettelo

Vaalitoimitsijan on pidettävä luetteloa niistä äänestäjistä, joiden äänestämistä ei merkitä äänioikeusrekisteriin. Luetteloa ennakolta äänestäneistä pidetään käyttäen sitä varten laadittua luettelolomaketta (vaalilomake nro 7A¹³ liite 6).

Luettelolomakkeen etupuolelle on merkittävä:

- 1) Äänestäjän nimi; kaikkia etunimiä ei ole tarpeen merkitä, ja voidaan etunimien asemesta myös käyttää niiden alkukirjaimia.
- 2) Äänestäjän nimen kohdalle sitä varten varattuun sarakkeeseen rasti, jos äänestäjä on mies.
- 3) Kunta, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan (tai, jos äänestäjällä on ilmoituskortti mukanaan, siitä saatavan selvityksen mukaan) on merkitty hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin.

---

13 Voidaan käyttää myös vaalilomaketta nro 7, jos lomaketta nro 7A ei ole saatavilla. Lomakkeeseen nro 7 tulee merkitä (esimerkiksi äänestäneen nimen jälkeen), mikä äänestäjä äänesti vain alue- tai kuntavaaleissa. Merkintää ei kuitenkaan tarvitse tehdä helsinkiläisten osalta, joilla on äänioikeus ainoastaan kuntavaaleissa.

- 4) Päivä, jolloin ennakolta äänestäminen on tapahtunut.
- 5) Ennakkoäänestyspaikan nimi (esimerkiksi "Kemijärven kaupungintalo"); sekä
- 6) Ennakkoäänestyspaikassa äänestäneiden kokonaislukumäärä ja äänestäneiden miesten lukumäärä.
- 7) Alue- ja kuntavaaleissa luetteloon tulisi myös merkitä, esimerkiksi äänestäjän nimen kohdalle, jos äänestäjä on äänestänyt vain toisessa vaalissa: AV= aluevaalit, KV= kuntavaalit).
Lomakkeessa nro 7A on erillinen sarake tätä merkintää varten. Lähtökohta on, että jos merkintää ei ole, äänestäjä äänesti molemmissa vaaleissa. Helsingin äänestäjien kohdalle ei kuitenkaan tarvitse tehdä merkintää, koska heillä on äänioikeus ainoastaan kuntavaaleissa.

Luettelolomakkeen kääntöpuolelle on merkittävä:

- 8) Kohtaan "Huomautuksia" tarpeelliset merkinnät, jos ennakkoäänestyksessä on tapahtunut jotakin sellaista, mikä on vaikuttanut toimituksen säännölliseen kulkuun, esimerkiksi jos toimitus on ylivoimaisen esteen takia ollut pakko keskeyttää. Tähän kohtaan on merkittävä myös luvussa 4.5 tarkoitettujen, äänestäjien itse valitsemien avustajien nimet. Ennakkoäänestyspaikassa, jossa muutoin käytetään äänioikeusrekisteriä, tähän voidaan merkitä myös syy siihen, miksi joku äänestys on poikkeuksellisesti otettu vastaan manuaalisesti.

Äänestäjän nimi merkitään luetteloon vasta, kun äänestäjä on äänestänyt. Luettelolomakkeen täyttöesimerkki on liitteenä 6.

Luettelolomakkeessa on tilaa 25 nimelle. Jos ennakkoäänestyspaikan äänestäjät eivät mahdu yhteen lomakkeeseen, jatketaan seuraavalle lomakkeelle. Jos luettelolomakkeita on yhtä ennakkoäänestyspaikkaa kohden käytetty useampia kuin yksi, nidotaan lomakkeet äänestyksen päätyttyä yhdeksi nipuksi, lomakkeet numeroidaan ja päällimmäiseen lomakkeeseen merkitään äänestäneiden miesten ja äänestäneiden kokonaislukumäärä.

Vaihe 5: Lähetekirjeen ja vaalikuoren sulkeminen lähetekuoreen

- Sulje vaalikuori ja lähetekirjelomake tai vaalikuori ja ilmoituskortti kelteiseen lähetekuoreen.
- Mikäli äänestäjä äänestää sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, suljetaan kumpainkin vaalikuori ja lähetekirje omiin lähetekuoriinsa siten että kyseisen äänestäjän ennakkoäänestyksestä muodostuu aina kaksi eri lähetekuorta.

Jos äänestäjä on äänestännyt sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa vaalitoimitus-sija sijoittaa

- toiseen keltaiseen lähetekuoreen vaalikuoren, jonka kurkistusikkunasta näkyy aluevaalien **violetti äänestyslippu ja aluevaalien lähetekirjeenä** käytetyn lähetekirjelomakkeen / ilmoituskortin lähetekirjeosan
- toiseen keltaiseen lähetekuoreen vaalikuoren, jonka kurkistusikkunasta näkyy kuntavaalien **valkoinen äänestyslippu ja kuntavaalien lähetekirjeenä** käytetyn lähetekirjelomakkeen / ilmoituskortin lähetekirjeen

ja sulkee lähetekuoret huolellisesti liimaamalla. Yhden äänestäjän äänestyksestä syntyy siis aina kaksi erillistä lähetekuorta.

Äänestäjän on voitava koko ajan seurata toimitusta.

Asiakirjat on sijoitettava lähetekuoreen siten, että vastaanottajan nimi (kunnan keskusvaalilautakunta) ja osoite selvästi näkyvät lähetekuoren oikeanpuoleisesta ikkunasta ja että kuittausmerkintä, jos se on tehty, näkyy lähetekuoren vasemmanpuoleisesta ikkunasta. Vaalikuorta ei saa sijoittaa ilmoituskortin tai lähetekirjelomakkeen osoitepuolelle siten, että se saattaa siirtyä osoitteen tai lähetekirjelomakkeelle tulostetun kuittausmerkinnän eteen.

Vaalitoimitsijan on vielä syytä tarkistaa, että sekä vaalikuori että lähete kuori ovat hyvin suljetut.

Vaalitoimitsijan on säilytettävä haltuunsa saamiaan lähete kuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla. Tärkeää on, että äänestäjä voi vakuuttua siitä, että hänen äänestysensä on kaikilta osin sujunut asianmukaisesti. Lähete kuoret voidaan esimerkiksi pudottaa vaaliurnaun tai muuhun päältä suljettavaan laatikkoon. Lähete kuoren voi pudottaa urnaan joko vaalitoimitsija tai äänestäjä.

Lähete kuoret on jo tässä vaiheessa syytä lajitella oman kunnan ja muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitettuihin. Niissä ennakoöäenestyspaikoissa, joissa käy paljon muiden kuntien äänioikeutettuja, tämä saattaa edellyttää käytännössä myös kahta urnaa tai kahta laatikkoa.

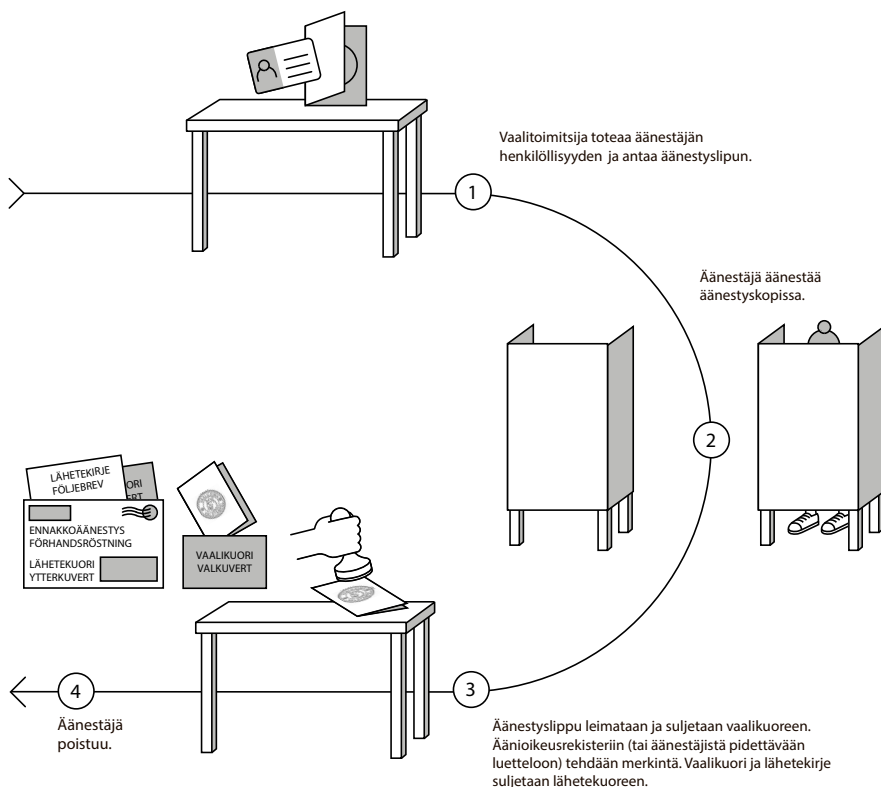
4.4.2 Vaiheet 1–5: Yhteenveto

Ennakoöäenestysen kulku on edellä esitetyn mukaisesti tiivistettynä seuraava:

- 1) Äänestäjä ilmoittautuu vaalitoimitsijalle ja hänen henkilöllisyytensä selvitetään. Äänestäjälle annetaan yksi aluevaalien ja yksi kuntavaalien äänestyslippu tai vain toinen lippu, jos henkilö äänestää vain toisessa vaalissa.
- 2) Äänestäjä tekee äänestyslippuun äänestysmerkinnän äänestyskopissa.
- 3) Äänestäjä luovuttaa kiinni taitetut äänestysliput vaalitoimitsijan leimattavaksi. Vaalitoimitsija leimaa liput ja antaa äänestäjälle kaksi vaalikuorta. Äänestäjä sulkee leimatut äänestysliput vaalikuoriin.

- 4) a) Silloin kun äänioikeusrekisteri on käytössä ennakkoäänestyspaikassa, vaalitoimitsija hakee rekisteristä äänestäjän tiedot näytölle, tarkistaa äänestäjän äänioikeuden ja tekee äänioikeusrekisteriin äänestysmerkinnän sekä tulostaa lähetekirjelomakkeelle kuittausmerkinnän ja tarkistaa, että lomakkeella on nimenomaan kyseisen äänestäjän tiedot. Äänestäjä allekirjoittaa vaalitoimitsijan läsnä ollessa lähetekirjelomakkeen. Lopuksi vaalitoimitsija allekirjoittaa lähetekirjelomakkeen.
- b) Silloin kun äänioikeusrekisteri ei ole käytössä ennakkoäänestyspaikassa, äänestäjä allekirjoittaa ilmoituskortin lähetekirje-osan tai, jos lähetekirjelomaketta käytetään, täyttää lähetekirjelomakkeen ja allekirjoittaa sen. Vaalitoimitsija merkitsee ilmoituskortin lähetekirje-osaan tai lähetekirjelomakkeeseen päiväyksen ja ennakkoäänestyspaikan nimen sekä äänestäjistä pidettävään luetteloon äänestäjän nimen. Lopuksi vaalitoimitsija allekirjoittaa ilmoituskortin lähetekirje-osan tai lähetekirjelomakkeen.
- c) Jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, lähetekirjeitä allekirjoitetaan sekä a että b -vaihtoehdoissa aina kaksi, yksi aluevaaleihin ja toinen kuntavaaleihin.
- 5) Aluevaalien vaalikuori ja lähetekirje suljetaan omaan lähetekuoreensa ja kuntavaalien vaalikuori ja lähetekirje omaan lähetekuoreensa.

Ennakkoäänestyksen kulkua voidaan havainnollistaa seuraavan kuvan avulla:

4.5 Äänestäjän avustaminen

- Avusta äänestäjää äänestysmerkinnän tekemisessä ja/tai lähetekirjeen täyttämässä, jos hän sitä pyytää.
- Jos äänestäjällä on oma avustaja mukanaan, kirjaa avustajan nimi ylös.

4.5.1 Kuka voi toimia äänestäjän avustajana?

Äänestäjän pyynnöstä vaalitoimitsijan on avustettava häntä äänestämässä. Avustaja voi avustaa äänestäjää muun muassa merkinnän tekemisessä äänestyslippuun ja täyttämällä äänestäjän puolesta lähetekirjelomakkeen.

Henkilöt, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää apuna myös itse valitsemaansa avustajaa, ei kuitenkaan sellaista henkilöä, joka on ehdokkaana asianomaisissa vaaleissa tai joka on ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi. Avustajan käyttäminen koskee sokeiden ja muiden vammaisten henkilöiden lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä.

4.5.2 Miten avustajan tulee toimia?

Se, joka avustaa äänestäjää äänestysmerkinnän tekemisessä, on velvollinen tunnollisesti täyttämään, mitä äänestäjä osoittaa ja pitämään salassa äänestystoimituksessa saamansa tiedot. Avustaja ei missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä.

Mikäli äänestäjä ei esimerkiksi vamman vuoksi kykene tekemään mitään merkintöjä tai mikäli hän osaa tehdä ainoastaan puumerkin, lähetekirjeeseen voidaan merkitä kohtaan ”Äänestäjän allekirjoitus” esimerkiksi ”Liisa Virtasen puolesta Matti Lahtinen”.

4.5.3 Vaalitoimitsijan merkinnät

Vaalitoimitsijan on selvítettävä äänestäjän itsensä valitseman avustajan nimi ja merkittävä se äänestäjistä pidettävän luettelon kohtaan ”Huomautuksia”. Merkintä tehdään siis siinäkin tapauksessa, että ennakoäänestyspaikassa kaikki ennakoäänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin eikä luetteloa muutoin pidetä. Luettelossa olevia tietoja on käsiteltävä siten, etteivät ne ole ulkopuolisten nähtävissä (esimerkiksi seuraavalle avustettavalle äänestäjälle ja/tai hänen avustajalleen).

4.6 Järjestyksen ylläpito

- Huolehdi siitä, että järjestys ennakkoäänestyspaikassa säilyy.
- Huolehdi siitä, että äänestäjien vaalivapaus ja vaalisalaisuus säilyy.

4.6.1 Yleistä

Vaalitoimitsijan on huolehdittava siitä, että järjestys ennakkoäänestyspaikassa ja sen välittömässä läheisyydessä säilyy moitteettomana ja vaalitoimitus sujuu häiriöttä. Ennakkoäänestyspaikassa saapuvilla olevien on noudatettava niitä määräyksiä, joita vaalitoimitsija harkitsee tarpeelliseksi antaa. Järjestyksen säilymisessä tärkeä merkitys on myös ennakkoäänestyspaikan järjestelyillä.

Äänestysaikana on erityisesti valvottava, ettei ennakkoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä millään tavalla vaikuteta tai yritetä vaikuttaa vaalivapauteen. Mikäli määräyksiä tässä suhteessa rikotaan tai yritetään rikkoa, vaalitoimitsijan on heti poistettava häiritsijä ennakkoäänestyspaikasta tai sen liepeiltä, tarvittaessa poliisin avulla.

Vaalitoimitsijan on tarvittaessa pidettävä huoli siitä, että äänioikeuttaan jo käyttäneet viipymättä poistuvat ennakkoäänestyspaikan äänestystilasta.

4.6.2 ”Äänestyspöytäkirjan” pitäminen

Jos ennakkoäänestyksessä on tapahtunut jotakin sellaista, mikä on vaikuttanut toimituksen säännölliseen kulkuun (esimerkiksi jos toimitus on ylivoimaisen esteen takia ollut pakko keskeyttää tai muut mahdolliset erityistilanteet), vaalitoimitsijan on tehtävä siitä merkintä äänestäjistä pidettävään luetteloon (vaalilomake nro 7A tai vaalilomake nro 7; liite 6). Tällainen merkintä tehdään äänestäjistä pidettävään luetteloon siinäkin tapauksessa, että ennakkoäänestyspaikassa kaikki äänestykset merkitään äänioikeusrekisteriin eikä luetteloa siten muutoin pidetä.

4.6.3 Äänestäjien lemmikkieläimet

Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry toimittaa vaalitoimitsijoiden käyttöön äänestyspaikkojen ulko-oviin tarkoitettuja A4-kokoisia julisteita. Julisteessa on koiran kuva ja teksti ”Minä odotan ulkona, kun sinä äänestät”. Julisteen suositus ei

koske opaskoiria eikä liikuntavammaisten avustajakoiria. Vaalitoimitsijoita kehotetaan ottamaan suositus tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon.

Allergia-, iho- ja astmaliitto perustelee suositusta sillä, että näin voitaisiin estää eläinpeiteelipölyn jääminen yleisiin tiloihin ja eläinallergisten äänestäjien ja vaaliviranomaisten oireiden paheneminen. Eläinpeiteelipöly on voimakas herkistäjä, joka säilyy tiloissa pitkään ja pahentaa allergiaa tai astmaa sairastavien oireita.

4.6.4 Kuvaaminen ennakoäänestyspaikalla

On mahdollista, että tiedotusvälineet, tai jopa yksittäiset äänestäjät, esittävät toivomuksen saada kuvata äänestämistä joillakin ennakoäänestyspaikoilla. Vaalitoimitsijan on kussakin yksittäistapauksessa erikseen arvioitava, voidaanko kuvaaminen sallia. Kuvaaminen ei mitenkään saa vaarantaa vaalisalaisuutta eikä järjestystä ennakoäänestyspaikalla.

Eduskunnan oikeusasiamies on päätöksessään 23.10.2007 (dnro 1107/2/07) katsonut, että vaalilautakunnan puheenjohtaja oli huomioon ottaen äänestyshuoneessa vallitsevan tilanteen voinut olla antamatta lupaa valokuvan ottoon äänestyspaikalla.

Vaalilain mukaan ennakoäänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestyskopissa kuvaaminen ei ole sallittua. Vaalisalaisuuden ylläpitäminen äänestyspaikalla on äänestäjän oikeus ja velvollisuus. Vaalitoimitsija ei luonnollisesti voi kuitenkaan varmistua äänestäjän toimista äänestyskopissa.

4.6.5 Vaalikeräykset

Ne järjestöt, joille Poliisihallitus on myöntänyt rahankeräysluvan (ks. <https://poliisi.fi/rahankeraysluvut>), voivat suorittaa rahankeräystoimintaa äänestyspaikalla edellyttäen, että keräys voidaan järjestää siten, etteivät vaaliviranomaiset joudu missään vaiheessa osallistumaan keräykseen liittyviin tehtäviin ja siten, ettei keräystoiminta häiritse äänestyksen toimittamista. Keräysjärjestelyistä ei saa syntyä äänestäjälle sellaista vaikutelmaa, että vaalikeräykseen osallistuminen olisi äänestämiseen liittyvä velvollisuus.

Keräystä toimittavalle lipasvartijalle ja lippaalle tulisi mahdollisuuksien mukaan järjestää ennakoäänestyspaikassa sopiva tila. Tämän tilan tulee olla riittävän etäällä varsinaisesta äänestystilasta, esimerkiksi toisessa huoneessa, jotta keräys ei häiritse äänestystä eikä äänestäjiä.

Mikäli ennakoäänestyspaikan olosuhteet ovat sellaiset, että keräystoimintaa ei voida järjestää lupaehtojen mukaisesti tai mikäli keräys ei suju sanottujen

ehtojen mukaisesti, keräystä ei voida lainkaan toimittaa. Vaalitoimitsijan on kussakin yksittäistapauksessa ratkaistava asia.

Lippaan säilytyksestä vastaa lipasvartija. Mahdollisuutta lippaan yösäilytykseen lipasvartijan on tiedusteltava vaalitoimitsijalta. Yösäilytys on mahdollista vain, jos vaalitoimitsija antaa siihen luvan.

4.7 Lähete kuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

- Lajittele lähete kuoret 1) oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitettuihin ja 2) muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitettuihin.
- Toimita oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähete kuoret keskusvaalilautakunnalle sen määräämällä (sen kanssa sovittavalla) tavalla.
- Huolehdi siitä, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähete kuoret toimitetaan niille postitse viivytyksettä.

4.7.1 Yleistä

Vaalitoimitsijan tulee huolehtia siitä, että lähete kuoret lähetetään asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle **heti**, kun se kunkin äänestyksen tapahduttua on mahdollista.

Mikäli lähete kuoria ei voida jonakin ennakoöänestyspäivänä poikkeuksellisesti lähettää ennakoöänestyspaikasta edelleen saman päivän aikana, ne on säilytettävä ennakoöänestyspaikassa yön yli kassaholvissa tai kassakaapissa tai muussa lukitussa paikassa.

Lähete kuorten on ehdottomasti oltava perillä keskusvaalilautakunnissa viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen kello 19.

4.7.2 Lähete kuorten lajittelu

Vaalitoimitsijan on lajiteltava lähete kuoret ennakoöänestyspaikassa kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähete kuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähete kuoret.

Lajittelu on syytä tehdä sitä mukaa kuin lähetekuoria kertyy.

Lähetekuorten lajittelu on erittäin tärkeää, jotta lähetekuorten toimittaminen erityisesti oman kunnan ja muiden kuntien keskusvaalilautakunnille voi sujua riipeästi.

4.7.3 Lähetekuorten toimittaminen

Oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret

Lähetekuoret toimitetaan oman kunnan keskusvaalilautakunnalle siten kuin keskusvaalilautakunta määrää. Keskusvaalilautakunta ilmoittaa esimerkiksi puhelimitse vaalitoimitsijalle, mitä toimittamistapaa käytetään. Samaa toimittamistapaa tulee noudattaa koko ennakoäänestyksen ajan, ellei erityisestä syystä muuta johdu. Toimittamistavat ovat seuraavat:

- 1) keskusvaalilautakunnan edustaja hakee lähetekuoret ennakoäänestyspaikasta jokaisen ennakoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittavina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittaukseen on merkittävä luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakoäänestyspaikan nimi sekä vaalitoimitsijan ja lähetekuorten hakijan allekirjoitukset. Lähetekuorten hakijan on varauduttava selvittämään henkilöllisyytensä vaalitoimitsijalle.

- 2) vaalitoimitsija tuo lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle jokaisen ennakoäänestyspäivän päätteeksi tai muina sovittuina aikoina;

Keskusvaalilautakunnan edustajan on annettava vaalitoimitsijalle vapaa-muotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava luovutettavien lähetekuorten lukumäärä, päiväys, kellonaika, ennakoäänestyspaikan nimi sekä allekirjoitukset.

- 3) vain painavista syistä, esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi: vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret postitse.

Postitse toimittaminen tapahtuu sillä jakelutavalla, jota kunta tavanomaisestikin käyttää. Jos kunta on postilokeroasiakas, kunta yleensä noutaa itse saapuvan postinsa postin palvelupisteestä, jolloin lähetekuoret luovutetaan kunnalle tässä yhteydessä. Lähetekuori kuljetetaan postissa aina pikakirjeenä.

- 4) vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoret keskusvaalilautakunnalle kuriirikuljetuksena (kunnan esimerkiksi Postilta tilaama erityispalvelu).

Muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret

Vaalitoimitsijan lakisääteisenä tehtävänä on huolehtia, että lähetekuoret toimitetaan ripeästi oikean kunnan keskusvaalilautakunnalle. Vaalitoimitsija huolehtii lähetekuorten toimittamisesta muiden kuntien keskusvaalilautakunnille joko niin, että

- 1) vaalitoimitsija postittaa kuoret itse tai
- 2) vaalitoimitsija toimittaa kuoret omalle keskusvaalilautakunnalle, joka sitten postittaa ne välittömästi eteenpäin.

Lähetekuorten postittamisesta

Lähetekuori kulkee postissa pikakirjeenä. Jos vaalitoimitsija toimittaa lähetekuoria eteenpäin postitse, hänen tulee huolehtia, että lähetekuoret jätetään postin kuljetettavaksi mahdollisimman pian kunkin ennakoäänestyksen tapahtuttua tai kunkin ennakoäänestyspäivän päätteeksi. Mikäli tämä ei ole mahdollista viimeisenä ennakoäänestyspäivänä tiistaina, kuoret tulee ehdottomasti jättää postitettaviksi viimeistään vaalipäivää edeltävänä keskiviikkona ennen asianomaisen postitoimipaikan viimeistä jättöaikaa. Oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille luettelon, johon on koottu kaikkien postitoimipaikkojen viimeiset jättöajat kunnittain. Keskusvaalilautakunta kopioi ja jakaa luettelon vaalitoimitsijoille.

Vaalitoimitsijoiden on aina käytettävä kaikissa lähetekuorten postituksessaan lähetekuorten kuittauslista -lomaketta (**liite 7**), johon vaalitoimitsija merkitsee kunkin päivänä postitettavien lähetekuorten määrän ja johon Postin edustaja merkitsee kuittauksen kuorten vastaanottamisesta. Samaa lomaketta käytetään koko ennakoäänestyksen ajan. Lähetekuoria ei siis saa laittaa suoraan kirjelaatikoihin.

4.8 Vaalimateriaalin säilyttäminen ja palauttaminen

4.8.1 Vaalimateriaalin säilyttäminen yön yli

Ennakoäänestykselle päivittäin varatun ajan päätyttyä vaalitoimitsijan on pantava ennakoäänestysasiakirjat ja vaalitoimituksessa tarvittavat välineet varmaan talteen (ks. 4.3.3).

4.8.2 Vaalimateriaalin palauttaminen

Sen jälkeen, kun ennakoäänestys on ennakoäänestyspaikassa kokonaan päättynyt, vaalitoimitsijat palauttavat keskusvaalilautakunnalle vaalileimasimet, käyttämättä jääneet äänestysliput, ehdokaslistojen yhdistelmät, ehdokaskirjat, (täytetyt) ennakoäänestäjistä pidetyt luettelot, lähetekuorten kuittauslista -lomakkeen sekä kaiken käyttämättömän vaalimateriaalin.

Vaalitoimitsijan vastuulla on, että lähetekuorten luovutuskuittauksia (ks. luku 4.7) säilytetään vähintään kolme kuukautta. Käytännössä keskusvaalilautakunta voi hoitaa luovutuskuittausten säilyttämisen vaalitoimitsijan puolesta.

5. MUITA OHJEITA

5.1 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla www.vaalit.fi on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä ja vaaliviranomaisten yhteystietoja.

5.2 Digi- ja väestötietoviraston äänioikeusrekisteriä koskeva päivystys

Digi- ja väestötietovirasto päivystää vaaliviranomaisten äänioikeusrekisteriä koskevia kyselyjä varten ennakoäänestyksen aikana arkipäivisin kello 9–20 sekä viikonloppuna kello 9–18 puhelinnumerossa 0295 535 530.

Soittajan tulee kertoa päivystykseen sen henkilön **henkilötunnus**, jonka tietoja halutaan selvittää. Henkilötunnuksen perusteella Digi- ja väestötietovirastosta kerrotaan kysyjälle henkilön nimi, jolloin saadaan varmistetuksi, että käsillä on juuri kysyjän tarkoittaman henkilön tiedot. Henkilötunnus on hyvä hakea esille asiapapereista jo **ennen soittoa** Digi- ja väestötietovirastoon.

Jos henkilötunnusta ei tiedetä, on kysyttävä henkilön nimellä. Tämä on huomattavasti hitaampaa, koska äänioikeusrekisterissä on lukuisia samannimisiä henkilöitä. Nimellä kysyttäessä on varauduttava kertomaan henkilöstä lisätietoja, esim. syntymäaika, kotikunta jne.

5.3 Oikeusministeriön palvelunumero äänestäjille

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakoäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisimmät äänestysohjeet (henkilöllisyystodistus mukaan, ilmoituskortti mukaan jne.). Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Käytössä on myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin mihin tahansa aikaan numeroon +358 50 438 8730. Viesteihin vastaan palvelunumeron aukioloaikoina.

5.4 Yhteystietoja

Kuntien keskusvaalilautakuntien yhteystiedot löytyvät www.vaalit.fi-sivustolta kohdasta: vaalit.fi → yhteystiedot → kuntien keskusvaalilautakunnat.

LIITE 1: Eräitä määräaikoja vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa

Eräitä määräaikoja vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa

Vaalipäivä sunnuntai 13.4.2025

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Kesällä 2021		Kunnan valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
Alkuvuonna 2022		Aluevaltuusto	Hyvinvointialueen aluevaalilautakunnan asettaminen	12 a §
Elokuun 2024 loppuun mennessä		Kunnan valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
13.10.2024		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen alkaa	²
13.10.2024		Puolue ja puolueyhdistys	Vaalien kampanja-aika alkaa	³
30.11.2024 klo 24		Digi- ja väestötietovirasto	Väestötietojärjestelmässä olevat kuntien asukasluvut valitsijayhdistyksen perustamiseen tarvittavien äänioikeutettujen lukumääriä varten	150 § 1 mom.
30.11.2024 klo 24		Digi- ja väestötietovirasto	Väestötietojärjestelmässä olevat hyvinvointialueiden asukasluvut aluevaaleissa valittavien valtuutettujen ja kuntien asukasluvut kuntavaaleissa valittavien valtuutettujen vähimmäismäärää varten	⁴
Viimeistään 31.12.2024		Kunnan valtuusto/kunnanhallitus	Ilmoitus oikeusministeriölle valtuutettujen lukumäärää koskevasta valtuuston	⁵

¹Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (10/1969) 8 § 3 mom.

⁴ Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 24 § 3 mom. ja kuntalaki (410/2015) 16 § 3 mom.

⁵ Kuntalaki 16 § 2 mom.

			päätöksestä tai aiemman päätöksen muuttamisesta	
Viimeistään 31.12.2024		Aluevaltuusto/aluehallitus	Ilmoitus oikeusministeriölle valtuutettujen lukumäärää koskevasta aluevaltuuston päätöksestä tai aiemman päätöksen muuttamisesta.	6
Viimeistään 31.12.2024		Valtioneuvosto tai valtiovarainministeriö	Päätös 1.1.2026 voimaan tulevaksi tarkoitetun kuntajaon muuttamisesta	7
Viimeistään 31.12.2024		Valtioneuvosto	Päätös 1.1.2026 voimaan tulevaksi tarkoitetun hyvinvointialuejaon muuttamisesta	8
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus alue- ja kuntavaaleissa ennakkoonäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista sekä alue- ja kuntavaalien yleisistä ennakkoonäänestyspaikoista Ahvenanmaan maakunnassa	9 § 1 mom. 2 kohta
Hyvissä ajoin ⁹		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakkoonäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1 kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Eräiden sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen ennakkoonäänestyspaikoiksi	9 § 1 mom. 3 kohta

⁶ Laki hyvinvointialueista 24 § 2 mom.

⁷ Kuntarakennelaki (1698/2009) 21 ja 22 §. Kuntarakennelain mukainen määräaika kuntajakopäätöksille on yhdistymisen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppu eli tässä tapauksessa 30.6.2024. Ko. lain 23 §:ssä kuitenkin säädetään, että jos kuntajaon muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan kuntavaalit, ne toimitetaan yhdistyvissä kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen. Hallituksen esityksessä HE 268/2014 vp s. 247 todetaan tältä osin, että valtioneuvoston tulisi näissä tapauksissa tehdä päätös kuntien yhdistymisestä kuntavaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä, jotta vaalit pystyttäisiin toimittamaan yhdistyvissä kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen normaalina ajankohtana huhtikuussa.

⁸ Hyvinvointialue- ja maakuntajakolaki (614/2021) 11 §. Hyvinvointialue- ja maakuntajakolain mukainen määräaika hyvinvointialueen muutokselle on muutoksen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppu eli 30.6.2024. Jos hyvinvointialueen muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan aluevaalit, valtioneuvoston päätös hyvinvointialueen muuttamisesta on tehtävä vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ja vaalit on toimitettava muutoksen kohteena olevilla hyvinvointialueilla uusien hyvinvointialueiden mukaisesti.

⁹ Vaalilain 9 §:n 4 momentin mukaan ne kotimaan äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettua kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu.

Hyvissä ajoin ¹⁰		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 § 1 mom.
13.1.2025		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilauspalvelu avautuu	66 c § 2 mom.
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
24.1.2025 kello 12 mennessä		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom. ¹¹
24.1.2025 kello 12 mennessä		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹²
24.1.2025 kello 12 mennessä		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹³
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Digi- ja väestötietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansalaisille äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta alue- ja kuntavaaleissa ¹⁴	22 §

¹⁰ Ks. alaviite 9.

¹¹ Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹² Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹³ Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹⁴ Käytännössä tieto toimitetaan myös muille äänioikeuden edellytykset täyttävälle ulkomaalaisille.

Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakkovaalienestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakkovaalienestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.
Viimeistään 20.2.2025 ennen klo 16	52.	Tietyt edellytykset täyttävät EU:n tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevat ja tällaisten henkilöiden perheenjäsenet	Kirjallinen ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle halukkuudesta käyttää äänioikeutta alue- ja kuntavaaleissa, tai aiemman ilmoituksen peruutus	¹⁵
21.2.2025 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määräytyminen	18 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään 24.2.2025	48.	Keskusvaalilautakunta ja aluevaalilautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottojärjestelyistä. Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa. Kuulutus on julkaistava aluevaaleissa sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset ja kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi. ¹⁶ Aluevaalilautakunnan on kuulutettava kuinka monta valtuutettua hyvinvointialueella valitaan ja keskusvaalilautakunnan on kuulutettava kuinka monta valtuutettua kunnassa valitaan. ¹⁷	34 § 143 b § ja 145 §

¹⁵ Laki hyvinvointialueesta 28 § 2 mom. 2 kohta ja kuntalain 20 §:n 2 mom. 2 kohta.

¹⁶ Kuntalaki 108 § ja laki hyvinvointialueesta 113 §.

¹⁷ Kuulutus voidaan antaa vaalilain 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

Viimeistään 24.2.2025	48.	Oikeusministeriö	Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen aluevaalilautakunnille ja keskusvaalilautakunnille	32 §
Viimeistään 26.2.2025	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
3.3.2025	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänä pidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määräämissä paikoissa	23 § 1 mom.
Viimeistään 4.3.2025 ennen klo 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava aluevaaleissa aluevaalilautakunnalle ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle.	143 g, 143 i, 143 k, 152, 154 ja 156 §
10.3.2025	34.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille. Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten.	36 § 37 §
Viimeistään 12.3.2025 ennen klo 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §
12.3.2025 klo 16 jälkeen	32.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset vaaliliittoja ja yhteislistoja koskevien ilmoitusten johdosta	39 §
Viimeistään 13.3.2025 ennen klo 12	31.	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.

13.3.2025 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
13.3.2025 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
13.3.2025	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä henkilötunnuksen merkittäminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
13.3.2025 aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tietojen toimittaminen valtionalouden tarkastusvirastolle	
Aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakoilmoitus vaalirahoituksesta valtionalouden tarkastusvirastolle	¹⁸
Viimeistään 20.3.2025	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.
26.3.2025	18.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestys aloitetaan suomalaisissa laivoissa	47 § 1 mom.
Viimeistään 28.3.2025 ennen klo 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.

¹⁸ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Viimeistään 31.3.2025	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisten oikaisuvaatimusten ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä mahdollisia oikaisuvaatimuksia koskevien päätösten tekemisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisiin oikaisuvaatimuksiin annettujen päätösten antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Viimeistään 1.4.2025 ennen klo 12	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisten oikaisuvaatimusten ratkaisemisesta ja itseoikaisuista mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom. ja 26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainittujen päätösten jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuina tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen äänioikeusrekisteriin lisätyille henkilöille	26 § 2 ja 3 mom.

Viimeistään 7. päivänä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
1.4.2025 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Viimeistään 1.4.2025 ennen klo 16	12.	Kotiäänestykseen oikeutettu äänioikeutettu, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 §
2.4.2025	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunnat	Ennakoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja ulkomailla	47 § 1 mom.

5.4.2025	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakoäänestyksen lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
8.4.2025	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunnat	Ennakoäänestyksen lopettaminen kotimaassa	47 § 1 mom.
9.4.2025 klo 19 alkaen	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen kuntien keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Viimeistään 11.4.2025 ennen klo 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
11.4.2025 klo 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina 11.4.2025 ennen kello 19 saapuneet ennakoäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Hyväksytyjen kirjeäänestysten vaalikuorissa olevien äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Viimeistään 12.4.2025	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakoilmoituksen toimittaminen valtiontalouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	¹⁹
Sunnuntai 13.4.2025 klo 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §
Sunnuntai 13.4.2025 aikaisintaan kello 10	VP	Keskusvaalilautakunta	Ennakoäänten (ml. kirjeäänten) laskennan aloittaminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 13.4.2025 klo 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava ääntenlaskenta	78 §

¹⁹ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 11 §.

14.4.2025 viimeistään klo 12	1.	Keskusvaalilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskennan aloittaminen	87 § 1 mom.
16.4.2025 viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessa	3.	Keskusvaalilautakunta	Kuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen. Äänimäärien vahvistaminen, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto ja yhteislista yhteensä ovat aluevaaleissa saaneet kunnassa, sekä niiden ilmoittaminen viipymättä oikeusministeriön määräämällä tavalla aluevaalilautakunnalle.	95 § ja 143 l § 1 mom.
16.4.2025	3.	Aluevaalilautakunta	Viipymättä, saatuaan edellä mainitun ilmoituksen kaikista hyvinvointialueen kunnista, aluevaalien tuloksen vahvistaminen. Tuloksen vahvistamisen jälkeen viipymättä aluevaalien tuloksen sisältävän pöytäkirjan julkaisu valitusosoituksineen seitsemän päivän ajan siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi, luettelon aluevaaleissa valtuutetuiksi ja varavaltuutetuiksi valituiksi tulleista antaminen aluevaltuustolle ²⁰ ja siitä tiedottaminen niin kuin hyvinvointialueella ilmoitukset saatetaan tiedoksi sekä tiedon vaalin tuloksesta antaminen oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.	143 l §
Viipymättä vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Ilmoitusvelvollisten tietojen toimittaminen valtiontalouden tarkastusvirastolle	²¹

²⁰ Vaalilain 143 l §:n 3 momentin 2 kohdassa sanotun maakuntavaltuuston sijasta ilmoitus annetaan aluevaltuustolle.

²¹ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §

28.4.2025		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien kuntavaalien vaalikampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen päättyy	²²
28.4.2025		Puolue	Vaalien kampanja-aika päättyy	²³
14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus hallinto-oikeudelle aluevaalilautakunnan tai keskusvaalilautakunnan päätöksestä, jolla vaalien tulos on vahvistettu	100, 101 ja 102 §
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosteiden ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
Kesäkuun alku		Aluevaltuusto ja kunnan valtuusto	Aluevaltuustojen ja kunnanvaltuustojen toimikaudet alkavat	²⁴
Kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta, 16.6.2025		Valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valittu	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	²⁵

²² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

²³ Puoluelaki 8 § 3 mom.

²⁴ Laki hyvinvointialueista 23 § 1 mom. ja kuntalaki 15 § 1 mom.

²⁵ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

LIITE 2a: Lähetekirjelomake (kuittausmerkintä)

*** AV-2025 2.4.2025 999E01 Vantaa ***

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREVÄänestäjä Väljare
VIRTANEN
VILLE TAPANI

Vastaanottaja Mottagare

091 90B
VANTAAN KAUPUNGIN
KESKUSVAALILAUTAKUNTA
ASEMATIE 7
01300 VANTAAHenkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid
010180-123X

Nykyinen osoite Nuvarande adress

Vaallomake no 5. Valblankett nr 5

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten	Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren
<p>Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin. Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.</p>	<p>Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen. Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den avstämplad i valkuvertet.</p>
<p>Aika ja paikka Tid och ort 2 / 4 2025</p> <p>Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus Valförrättarens/Valbestyrelsens ordförandes underskrift</p> <p style="text-align: right;"><i>Tuula Roos</i></p>	<p>Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift</p> <p style="text-align: right;"><i>Ville Virtanen</i></p>

LIITE 2b: Lähetekirjelomake (ilman kuittausmerkintää)

AV

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare

*Leskinen
Helmi Maryatta*

Vastaanottaja Mottagare

*Kiteen kaupungin
Keskusvaalilautakunta
Kiteentie 25
82500 Kitee*

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid

170260-011R

Nykyinen osoite Nuvarande adress

*Hovintie 25
82500 Kitee*

Vaalilomake nro 5, Valblanckett nr 5

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrättarens/Valbestyrelsens ordförandes underskrift

5/4 2025

Kesälahden kirjasto, Kitee Raili Ketonen

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen
leimattuna vaalikuoreen.

Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och innesluit den
avstämplad i valkuvertet.

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Helmi Leskinen

LIITE 3a: Ilmoituskortti muille kuin helsinkiläisille

Lähettiläjä
Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI puh. 0295 536 220
FINLAND

Vastaanottaja
Mäkinen
Pekka Olavi
Kirkkojärventie 28 A 26
02770 ESPOO
FINLAND

Hyvinvointialue, jossa sinulla on äänioikeus aluevaaleissa
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

Kunta, jossa sinulla on äänioikeus kuntavaaleissa
Espoo

Äänestysalue ja vaalipäivän äänestyspaikka
030 Matinkylä
Matinkylän koulu
Matintie 40

Vaalipäivän äänestysaika
13.4.2025 klo 9.00–20.00

Tieto äänioikeudestasi on saatu väestötietojärjestelmästä automaattisesti 21.2.2025. Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä äänioikeusrekisterin perustamisessa on luettavissa Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta osoitteesta dvv.fi/kayttoonottoapaokset.

Ilmoitus äänioikeudesta alue- ja kuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus 13.4.2025 toimitettavissa **aluevaaleissa** tässä ilmoituksessa mainitulla hyvinvointialueella ja **kuntavaaleissa** tässä ilmoituksessa mainitussa kunnassa.

Aluevaalit ja kuntavaalit toimitetaan samanaikaisesti. Voit äänestää molemmissa vaaleissa samalla kertaa. Voit kuitenkin halutessasi äänestää eri vaaleissa myös eri kerroilla tai käyttää äänioikeuttasi vain toisessa vaalissa.

Jos äänestät samalla kertaa molemmissa vaaleissa, saat vaalivirkailijalta kaksi äänestyslippua, violetin ja valkoisen. Violetilla lipulla äänestetään aluevaaleissa ja valkoisella kuntavaaleissa. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät tämän ilmoituksen kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 2. - 8.4.2025 ja
ulkomailla 2. - 5.4.2025**

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoineen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Äänestäminen yleisessä äänestyspaikassa

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Tämän ilmoituksen liitteenä on luettelo lähialueellasi sijaitsevista yleisistä ennakköäänestyspaikoista. Kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat kotimaassa ja ulkomailla saat selville osoitteesta www.vaalit.fi tai oikeusministeriön maksuttomasta vaalipalvelunumerosta **0800 9 4770**.

Ennakköäänestys laitoksessa ja kotiaänestys

Voit äänestää ennakkoon laitoksessa, jos olet siellä hoidettavana, sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta. Laitosäänestyksen ajankohdasta tiedotetaan laitoksessa.

Jos kykyäsi liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyn edellytyksen äänestää ennakkoon kotonasi. Kotiaänestykseen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyn edellytyksen äänestää samalla kertaa. **Kotiaänestykseen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 1.4.2025 ennen kello 16 kotikuntasi keskusvaalilautakunnalle (yhteystiedot liitteenä olevissa lähetekirjeissä) puhelimitse tai kirjallisesti.** Tarkemmat ohjeet kotiaänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään (henkilökortti, passi, ajokortti tai muu vastaava kuvallinen asiakirja). Ota siis todistus henkilöllisyydestäsi mukaasi. Jos sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitokselta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset passikuvan, joka ei ole kuutta kuukautta vanhempi. Jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla, on hyvä ottaa mukaan myös tässä lähetyksessä olevat lähetekirjeet.

Ketä ehdokasta voi äänestää?

Aluevaaleissa sinun tulee äänestää tässä ilmoituksessa mainitun oman hyvinvointialueesi ehdokasta ja kuntavaaleissa oman kuntasi ehdokasta. Ehdokastiedot ovat nähtävissä muun muassa äänestyspaikoilla sekä osoitteessa www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys ulkomailta

Voit äänestää kirjeitse ulkomailta, jos asut tai olet ulkomailta koko ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä sinulla ole mahdollisuutta äänestää Suomessa tai ulkomailta olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vastivastalla lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.
Information also in other languages

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton
vaalipalvelunumero

Kotikuntasi keskusvaalilautakunta

Yhteystiedot liitteenä olevissa lähetekirjeissä

Digi- ja väestötietovirasto (äänioikeus)

Yhteystiedot tämän sivun yläosasta

- Aluevaalien lähetekirje
 Kuntavaalien lähetekirje

Ennakköäänestäjä
Mäkinen
Pekka Olavi
Kirkkojärventie 28 A 26
02770 ESPOO
FINLAND

Ennakköäänestyksen lähetekirje

Ota tämä lähetekirje mukaasi, jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla.

Keskusvaalilautakunta
049 9 puh. (09) 8167 3928
Espoon kaupungin keskusvaalilautakunta
Virastopiha 2 C
02770 ESPOO
FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

3 / 14 2025

Ennakköäänestyspaikan nimi tai
laitosäänestyksessä kunnan nimi

Espoon kulttuurikeskus

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus

Olli Suominen

Ennakköäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

101091-1234

Äänestäjän allekirjoitus

Pekka Mäkinen

- Aluevaalien lähetekirje
 Kuntavaalien lähetekirje

Ennakköäänestäjä
Mäkinen
Pekka Olavi
Kirkkojärventie 28 A 26
02770 ESPOO
FINLAND

Ennakköäänestyksen lähetekirje

Ota tämä lähetekirje mukaasi, jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla.

Keskusvaalilautakunta
049 9 puh. (09) 8167 3928
Espoon kaupungin keskusvaalilautakunta
Virastopiha 2 C
02770 ESPOO
FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

3 / 14 2025

Ennakköäänestyspaikan nimi tai
laitosäänestyksessä kunnan nimi

Espoon kulttuurikeskus

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus

Olli Suominen

Ennakköäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

101091-1234

Äänestäjän allekirjoitus

Pekka Mäkinen

LIITE 3b: Ilmoituskortti helsinkiläisille

Lähetettä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND

puh. 0295 536 220

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Pohjoinen Rautatiekatu 28 A
36 00160 HELSINKI
FINLAND

Kunta, jossa Sinulla on
äänioikeus

Helsinki

Äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka

5A Punavuori A
Punavuoren asukastalo
Betania Perämiehenkatu 13

Vaalipäivän äänestysaika

13.4.2025 klo 9.00–20.00

Tieto äänioikeudestasi on saatu väestötietojärjestelmästä automaattisesti 21.2.2025. Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä äänioikeusrekisterin perustamisessa on luettavissa Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta osoitteesta dvv.fi/kayttoonottoaatokset.

Ilmoitus äänioikeudesta kuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus sunnuntaina 13.4.2025 Helsingin kaupungissa toimitettavissa kuntavaaleissa.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaika-** **na** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyin edellytyksin laitos- tai kotiaänestyksessä. Jos asut tai oleskelet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjakso.
Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

Suomessa 2. - 8.4.2025 ja
ulkomailla 2. - 5.4.2025

Yleiset ennakköäänestyspaikat sukiloaikoineen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Äänestäminen yleisessä äänestyspaikassa

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaika-** **na** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Tämän ilmoituksen liitteenä on luettelo Helsingissä sijaitsevista yleisistä ennakköäänestyspaikoista. Kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat kotimaassa ja ulkomailla saat selville osoitteesta www.vaalit.fi ja oikeusministeriön maksuttomasta vaalipalvelunumerosta **0800 9 4770**.

Ennakköäänestys laitoksessa ja kotiaänestys

Voit äänestää ennakkoon laitoksessa, jos olet siellä hoidettavana, sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta. Laitosäänestyksen ajankohdasta tiedotetaan laitoksessa.

Jos kykyäsi liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyin edellytyksin äänestää ennakkoon kotona. Kotiaänestyksen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyin edellytyksin äänestää samalla kertaa. **Kotiaänestykseen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 1.4.2025 ennen kello 16 Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle (yhteystiedot kääntöpuolella) puhelimitse tai kirjallisesti.** Tarkemmat ohjeet kotiaänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään

(henkilökortti, passi, ajokortti tai muu vastaava kuvallinen asiakirja). Ota siis todistus henkilöllisyydestäsi mukaasi. Jos sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitokselta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset passikuvan, joka ei ole kuutta kuukautta vanhempi. Jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla, on hyvä ottaa mukaan myös tämä äänioikeusilmoitus.

Ketä ehdokasta voi äänestää?

Kuntavaaleissa Sinun tulee äänestää Helsingin kaupungin ehdokaslistojen yhdistelmään otettua ehdokasta. Yhdistelmä on nähtävillä äänestyskopeissa. Jos äänestät ennakkoon muualla kuin Helsingissä, huomioithan, että kunkin ennakköäänestyspaikan äänestyskopeissa on aina sen kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä, jonka alueella ennakköäänestyspaikka sijaitsee ja että muiden kuntien ehdokastiedot ovat ennakköäänestyspaikalla muutoin nähtävillä. Kaikkien kuntien ehdokastiedot ovat nähtävissä myös osoitteesta www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys ulkomailta

Voit äänestää kirjeitse ulkomailta, jos asut tai oleskelet ulkomailla koko ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä sinulla ole mahdollisuutta äänestää Suomessa tai ulkomailta olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vahvistamalla lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.
Information also in other languages

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton
vaalipalvelunumero

Kotikuntasi keskusvaalilautakunta

Yhteystiedot kääntöpuolella.

Digi- ja väestötietovirasto (äänioikeus)

Yhteystiedot tämän sivun yläsайдassa

Ennakköäänestyksen lähetekirje

Täytetään ennakköäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakköäänestäjä

Tavallinen

Tiina Marita

Pohjoinen Rautatiekatu 28 A 36

00160 HELSINKI

FINLAND

Keskusvaalilautakunta

091 5A puh. (09) 3101 3344

Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta

Kaisaniemenkatu 3 B 16, 3. kerros

00100 HELSINKI

FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakköäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

3 / 4 2025

Ennakköäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi

Kallion virastotalo

Ennakköäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

120345-1234

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus

Olli Suominen

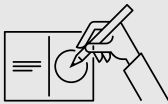
Äänestäjän allekirjoitus

Tiina Tavallinen

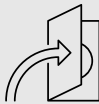
Näin äänestät äänestyspaikassa:

1

Vaalilain mukaan äänestäjän on merkittävä äänestyslippuun ehdokkaansa numero niin selvästi, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Numeromallit ovat alla. Älä tee lippuun muita merkintöjä.

2

Taita äänestyslippu siten, että merkitsemäsi numero jää taitoksen sisäpuolelle eikä näy ulospäin.

3

Vie taitettu lippu vaalivirkailijalle leimattavaksi.

4

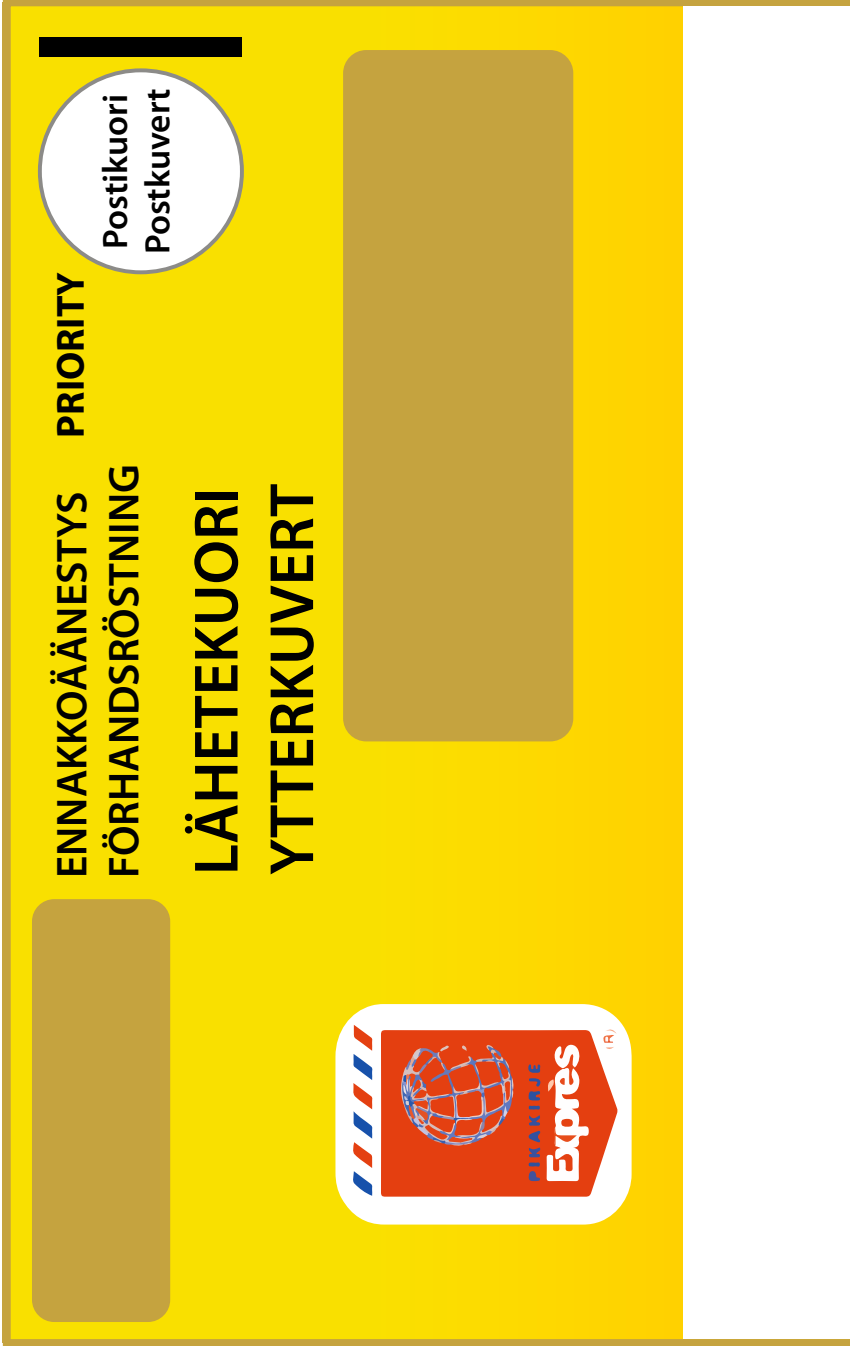

Pudota leimattu lippu vaaliurnaan tai, jos äänestät ennakkoon, sulje lippu ruskeaan vaalikuoreen ja allekirjoita lähetekirje vaalivirkailijan ohjeiden mukaan.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos kykyysi tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saat käyttää avustajana valitsemaasi henkilöä tai vaalivirkailijaa.

LIITE 6: Äänestäjistä pidettävä luettelo

Luettelo ennakolta äänestäneistä alue- ja kuntavaaleissa
Förteckning över dem som röstat på förhand i välfärdsområdes- och kommunalval Sivu nro
Sida nrEnnakoäänestyspaikka Asikkalan kunnantalo
Förhandsröstningsställe _____Äänestäneiden lukumäärä 5
Antalet röstande _____joista miehiä 2
varav män _____

Nimi Namn	Miehiä Män	Kunta, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty ääni oikeusrekisteriin hänen kohdalleen Kommun som enligt den röstandes uppgift antecknats för honom i röstningsregistret	Äänestyspäivä Röstningsdag	* AV / KV VV / KV
Kelhu, Alma		Pukkila	6.4.2025	
Järvinen, Veikko	X	Myrskylä	6.4.2025	
Sirainen, Iris		Pukkila	6.4.2025	AV
Hekenius, Aimo	X	Askola	8.4.2025	
Remander, Liisa		Helsinki	8.4.2025	

Vaailomake nro 7A
Valblankett nr 7A*Tee sarakkeeseen merkintä (AV tai KV) vain silloin, jos äänestäjä äänesti vain toisessa vaalissa. Helsingkiläisten kohdalle merkintää ei tehdä.
Gör anteckningen (VV eller KV) i kolumnen bara om väljaren röstade i endast ett av valen. Vid Helsingforsborna görs ingen anteckning.

VAALITOIMITSIJA TAI VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

Huomautuksia Anmärkningar	Kaikki muut äänestykset merkitty äänioikeusrekisteriin.
Äänestäjien itse valitsemat avustajat Biträden som utsetts av de röstande	

VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALBESTYRELSEN

Ennakköäänestyspäivät ja kellonajat Dagar och klockslag för förhandsröstningen	
Vaalitoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen Valbestyrelsens ordförande, viceordförande och medlem	
Varajäsenet Suppleanter	
Allekirjoitukset Underskrift	☐ Luettu ja tarkastettu ☐ Uppläst och justerat Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem

LIITE 7: Lähetekuorten kuittauslista -lomake

LÄHETEKUORTEN KUITTAUSLISTA

Kuittauslista postin kuljetettavaksi jätetyistä
ennakkoäänestyksen lähetekuorista

Lähetäjä

Rantasalmen (kunnan/kaupungin)

Ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija

Vaalitoimikunta

Keskusvaalilautakunta

Ulkoasiainministeriö

Lähetysten vastaanotto- ja toimipaikan

nimi: 58900 | Rantasalmi
Postinumero Postitoimipaikka

Postituspäivämäärä

Lähetekuorien lukumäärä

Postin kuittaus päiväys

Postituspäivämäärä	Lähetekuorien lukumäärä	Postin kuittaus päiväys
<u>2 / 4 / -25</u>	<u>15</u> kpl	<u>Armi Rannetsalo 2.4.2025</u>
<u>3 / 4 / -25</u>	<u>12</u> kpl	<u>Armi Rannetsalo 3.4.2025</u>
<u>4 / 4 / -25</u>	<u>10</u> kpl	<u>Armi Rannetsalo 4.4.2025</u>
<u>/ /</u>	kpl	
<u>/ /</u>	kpl	
<u>/ /</u>	kpl	
<u>/ /</u>	kpl	
<u>/ /</u>	kpl	

Lähetäjä merkitsee päivittäin tähän listaan lähetekuorten kappalemäärän. Posti antaa lähetysten vastaanotosta kuittauksen (nimi ja päiväys tai päivämääräleima).
Kuorissa on "postikuori"-maksumerkintä, jolloin kirjelähetysten lähetyksistä postitusta ei käytetä.

Vänd

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähdessä.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

LIITE 9: Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista

01/2021

1. Saapuminen äänestyspaikalle

- Sijaitseeko äänestyspaikka hyvien kulkuyhteyksien päässä ja onko julkisen liikenteen pysäkki lähellä äänestyspaikkaa?
- Pääseekö saattoliikenne, mm. invataksit, sisäänkäynnin lähelle?
- Onko äänestyspaikan lähellä esteettömiä pysäköintipaikkoja (leveys 3600 mm ja pituus 5000 mm)?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille opastettu?
- Onko kulkureitti sisäänkäynnille helposti havaittava, tasainen, kovapintainen ja luistamaton?
- Ovatko kulkureitin kaltevuudet korkeintaan 5 % (1:20)?

2. Sisäänkäynti

- Onko esteettömät reitit äänestyspaikalla opastettu selkeästi?
- Onko sisäänkäynnin portaan rinnalla luiska, jonka kaltevuus enintään 8 % ja leveys vähintään 900 mm.
- Onko portaissa ja luiskissa molemmin puolin käsijohteet?
- Onko ulko-oven edessä tasanne vähintään 1500 mm x 1500 mm?
- Onko ulko-oven avautumispuolella vähintään 400 mm vapaa tila, jonka pyörätuolinkäyttäjä tarvitsee ovea avatessaan?
- Onko ulko-oven leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko ovi automaattisesti aukeava tai muuten kevyttoiminen (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 N eli 1 kg)?
- Onko sisäänkäynnin kuramatossa tai -ritilässä enintään 10 mm x 30 mm rakoja ja onko maton tai ritilän aiheuttama tasoero korkeintaan 20 mm?
- Onko tuulikaapin syvyys ja leveys vähintään 1500 mm, jos molemmat ovet avautuvat tuulikaapista pois päin?
- Onko tuulikaapin leveys vähintään 1500 mm ja syvyys vähintään 2300 mm, jos toinen ovista aukeaa tuulikaapin sisään?

3. Äänestyspaikka

- Onko äänestyspaikalla vähintään yksi äänestyskoppi, jossa voi istuen täyttää äänestyslipun pöydän ääressä? Onko äänestyskopin pöydän (korkeus 750–800 mm) alla polvitila, jonka vähimmäismitat ovat leveys 800 mm, syvyys 600 mm ja korkeus 670 mm? Tai onko äänestyspaikalla korkeussäädettäviä pöytiä?
- Onko äänestyskopeissa häikäisemätön ja riittävä (500–750 luxia kirjoitustasolla) valaistus.
- Onko äänestyspaikalla istuimia, joissa äänestäjät voivat tarvittaessa levätä?
- Onko ennakoäänestyspaikalla ja varsinaisella vaalipaikalla vaaliavustajaksi nimetty henkilö?
- Jos vaalivirkailijoissa on apuvälineen käyttäjiä, tarvitaan äänestyspaikalla esteetön wc-tila.

Näin äänestät ennakkoon alue- ja kuntavaaleissa

Vaalivirkailijat auttavat sinua äänestyspaikalla. Ethän epäröi kysyä neuvoa.

Aluevaalit

Kuntavaalit

1 Näytä henkilöllisyydestäsi vaalivirkailijalle.
Hän antaa sinulle kaksi äänestyslippua.

2 Mene äänestyskoppiin.
Kirjoita violettiin äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jota äänestät aluevaaleissa ja valkoiseen äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jota äänestät kuntavaaleissa. Älä kirjoita äänestyslippuihin mitään muuta. Aluevaalien ehdokasluettelo on violetti ja kuntavaalien ehdokasluettelo valkoinen.

Aluevaalit

Kuntavaalit

3 Taitea äänestysliput keskestä kiinni.

4 Palaa vaalivirkailijan luokse.
Hän leimaa molemmat liput ja antaa sinulle kaksi ruskeaa vaalikuorta.

5 Laita leimatut äänestysliput vaalikuoriin ja liimaa kuoret kiinni.
Vaalikuoreissa olevasta ikkunasta näkyy, onko sen sisällä aluevaalien vai kuntavaalien äänestyslippu.

6 Allekirjoita sekä aluevaalien että kuntavaalien lähetekirjeet, jos äänestit molemmissa vaaleissa.

VAALIKUORI VÄLKUVERT

VAALIKUORI VALKUVERT

7 Vaalivirkailija laittaa lähetekirjeet ja vaalikuoret keltaisiin lähete kuoriin.
Äänestyksestä syntyy kaksi keltaista lähete kuorta, jos äänestit molemmissa vaaleissa. Kuoret lähetetään oman kuntasi keskusvaalilautakunnalle.

LÄHETEKIRJE FÖLJEBREV

LÄHETEKIRJE FÖLJEBREV

Helsinkiiläiset äänestävät vain kuntavaaleissa, koska Helsinki ei kuulu mihinkään hyvinvointi-alueeseen. Muiden kuntien äänioikeutetut voivat kuitenkin äänestää sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa myös Helsingin yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja lätösäänestyksessä.

Julisteessa kuvattu menettely on yksi tapa toteuttaa äänestys. Äänestyspaikoilla noudatettavat käytännöt voivat kuitenkin vaihdella kunnittain.

ALUE- JA KUNTAVAALIT

13.4.2025

Ennakkoäänestys:

Suomessa 2.–8.4.2025

Ulkomailla 2.–5.4.2025

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
